UNIVERSAL LIBRARY
OU_204592
UNIVERSAL LIBRARY

శ్రీ సోమేశ్వరాయనమః.

ధర్మతారకమంజరి.

బ్రహ్మశ్రీ వెంకటాచార్యులుచే

రచియింపఁబడి

శ్రీ భారతీవిలాస ముద్రాక్షరశాల
యందుముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు.

నర్సారావుపేట.

దీని వెల రు0-4-6.

1911.

ఉపోద్ఘాతము

——:(౦):——

ఈగ్రంథకర్త శ్రీవైష్ణవ[illegible]వాచార్యుల [illegible]డు తిరుమలాచార్యుల పుత్రుండు గౌతమగోత్రుండు "భద్రాచలస్వామి రామచంద్రుండు దాసర నాడెందమున నిండియుండుం గాత." అని భద్రాచలస్వామి నిష్టదైవతముగా స్తుతియించి యుండుటచేత గోదావరిమండలములోని వాఁడైన గావచ్చును. ఈయన తనగ్రంథమును వైష్ణవమతోద్ధారకుండైన రామానుజాచార్యున కంకితము చేసెను. అప్పకవికిఁ బూర్వకులైన లాక్షణికులెవ్వరు నీయన గ్రంథమును జేకొనక పోవుటవలన నీయన 1630-40 సంవత్సరప్రాంతములయందుండెనని యూహింపఁదగి యున్నది. అక్కడక్కడఁ గొన్ని వ్యాకరణ దోషములున్నను నీయన కవిత్వము ప్రౌఢముగా మాత్రమున్నది. ఈగ్రంథమును గందుకూరు వీరేశలింగము పంతులుగారు చింతామణీ ముద్రాక్షరశాలలో 1900 సంవత్సరమందు ముద్రింపించి యుండిరి. కాని యది నేఁ జూచియుండనిహేతువుచే మరలఁ బ్రకటించుట తటస్థమయ్యె. మాపత్రిక ప్రథమ సంపుటము ముగిసి ద్వితీయసంపుటమునఁ బ్రౌఢగ్రంథము లెవ్వియైనఁ బ్రచురించు తలంపుతోనుండ మాగ్రామమందలి పప్పుసీతారామశాస్త్రి మహాపూర్వికులు వ్రాసియుంచిన యీచమత్కారమంజరి తాళపత్రములపైనుండ నాకొసంగెను. ఆప్రతి తప్పుల తడకగా నుండుటచే నెంతగా సంస్కరించినను దప్పులు పడక మానవయ్యె. ఇదియు సంగాత మాసమునకు భారమో యుపకారమో పత్రికలోఁ బ్రచురింపఁ బడుచుండ దడవకొకరు పూర్తిగా చూచుచుండుటచేత మఱికొన్ని

స్ఖాలిత్యములు పడుటకుఁ గారణమయ్యె. గ్రంథము పూర్తియగు సమయమునకు ముద్రితప్రతి దొరికి దాని నాధారము చేసికొని తప్పొప్పులపట్టి కుదిర్చితి. ముఖ్యములైనవి సవరింపఁబడినను సామాన్యములైన వనేకములుండియున్నవి. పరుష సరళములు యథాస్థానమున లేకుండుట మున్నగు వ్యాకరణ దోషములు పెక్కులున్నను గ్రంథ విస్తరభీతిచే నవియన్నియు వదలి యర్థగ్రహణమునకు బాధ లేకుండు నంతవఱకు సవరించితిఁ గానఁ జనువరులు మన్నింతురుగాత.

ఇట్లు,

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

చమత్కారమంజరి.

శా॥ శ్రీరామాధిపభోగ్యవాస్తుకలనాసిద్ధప్రదీపంబు సం
సారాంభోనిధిగాధసేతు వురుమోక్షశ్రీమృగాక్షీవశీ
కారాద్యౌషధ మాగమక్షితిజశాఖాచిత్ర పైమొగ్గ మా
శ్రీరామానుజదివ్యశాసనము వర్ధిల్లుం దిగంతంబులన్ 1

ఉ॥ శ్రీమహితాత్మహస్తసరసీజగతంబగువెన్నచే మనః
కోమలరీతి జేతనులకుందగఁజూపి రటత్కటీతటీ
సీమ సువర్ణఘంటికలచేఁ బ్రకటంబుగఁజాటునట్టి నా
స్వామిని బాలకృష్ణుఁ గడుఁజక్కనిముద్దులతండ్రిఁగొల్చెదన్॥ 2

సీ॥ మున్న హల్యాగౌతములకుఁ బెండ్లిఘటించి పిదప నజ్జానకిఁ బెండ్లిఁగూడి
మున్నె యాశబరి కింపుగ విందుఁగావించి చారువన్యఫలంబు లారగించి
మున్నె విభీషణుముదమొప్పలంక నేలించి యయోధ్యఁ బాలించిమించి
మున్నె రావణునింటనున్న వేలుపుటాండ్రజడలువిప్పించి తాజడలువిప్పి
యిట్లుతనుగొల్చువారలకెల్ల మిగుల నాదరంబున బహుమాన మాచరించు
రాజు భద్రాచలస్వామి రామచంద్రుఁ డొనర నాడెందమున నిండియుండుఁగాత॥ 3

శా॥ శ్రీరామానుజభాగినేయుఁడయి తచ్ఛ్రీభాష్యసింహాసనం
బారూఢింగృపచేలభించుఘనుఁ డాయుంబారువంశంబు వి
స్తారంబొందజనించినట్టి వరదాచార్యాత్మజాతు న్నిశా
దూరీవేంకటదేశికున్ సుగుణపాథోధిం బ్రశంసించెదన్॥ 4

శా॥ సారాహారసహోదరాచ్ఛనిజవాచాచాతురిన్ సంతతా

పారప్రీతివహించియుండ్ సుకవు లల్పస్వల్పసూ మద్వచో
స్సారస్యంబునుజిత్తగింపుదు రజస్రస్వచ్ఛసంపూర్ణవాః
పూరంబైనసముద్రుఁడొల్లఁడె మదస్ఫూర్తిన్ నదీనీరముల్॥ 5

తే॥ పలుకులయొప్పున మృదుపదవర్ణరీతిఁ గలితగీతుల నుత్తేభగతుల భావ
వచనమాధురిభూషణరుచుల నాదు కవిత యలరించు రసికుల గలికిబోలె 6

చ॥ రసికుఁడుగాని యర్థమధురంబగుకావ్యగభీరభూరివా
గ్విసరమెఱుంగ నేరఁ డవివేకి గొముకానఁ గారణంబునన్
పసఁజనిరాజగేహమున విగ్రుమపంజరకీరఁజూచి తా
పిసనెలతగ్గుదూడయని పిల్చునుగొల్లఁడు జాతిభావతోన్ 7

ఉ॥ ఖ్యాతిగనవ్యభక్తిమగునర్థముఁ గ్రాకొను నాకవీంద్రులన్
జాతురిమీరనిట్టనుచు సన్నుతు లేనొనరింతు వారు క
ట్టా తెలియంగబుద్ధిని బిడాలసమానగుణాఢ్యు లెంచ వి
ఖ్యాతులితస్వభావు లరయంగ సదా సవిశేషవృత్తులన్॥ 8

సీ॥ మిన్నందఁదన్నడు పాలమున్నీటితరగలే తునుగుటయెల్లెలుగా నూగువాఁడు
గిరిఁ పరిఁజేసి యాశరధిఁ వధించి సంధిలు సుధారసము సాధించువాఁడు
చెంచులైగుపసమర్పించుఫలంబులు మించువేడుక నారగించువాఁడు
గద్దరిత్రు పసిగాపు పెద్దలయిండ్లఁగలుగు క్రొవ్వెన్న ముచ్చిలినవాఁడు
గొనబుచిటిగొల్లెతల మోవిఁగోలువాఁడు చేరిరసికత మీరంగఁ జిత్తగించు
నభినవాకల్పభావనానల్పరుచిర మచ్చమత్కారమంజరీమధురిమములు 9

వ॥ ఇవ్విధంబున నిష్టదేవతావందనాదికావ్యముఖప్రసంగంబు సాంగంబుగా నొనరించి 10

క॥ అత్యంతకృష్ణబ్రహ్మక టాక్షోదితరసికపరిషదావాప్త్యతిసం
ధుక్షితనవనవకవనా దక్షుండ సింహాద్రివెంకటాఖ్యాతుండన్॥ 11

మ॥ వనజాతాంబుదజాయమానకరుణావర్షంబులంబుట్టు చే
తనసన్యాళికి దృష్టికుండలయి యాత్మఖ్యాతిసందోహముల్
డనర న్నోరురముంచమెక్క చరమూర్ధవ్యక్తియున్నేక నే
చినకృష్ణత్ములవోలు మాయతిపతిన్ సేవింతెవదన్ వెండియున్ 12

ఉ॥ నంబెరుమాళ్ళ చిత్త మొకనాఁడు ప్రసన్నతఁ జేసి యాత్మపా
దాంబుజదాసదాసులకు నందఱికిన్ ఘనమైన మోక్షసౌ
ఖ్యంబు లభించఁగా వరముఁ గాంచిన మా యతిచంద్రుఁ బోల లో
కంబులలోఁ గలండె యుపకారుఁ డటంచుఁ దలంచి వేడ్కతోన్. 13

కం॥ భాసురనిజపదకిసలయ దాసమివస్స్వవిమ్లశత్రితాపవిమాలో
ద్వాసైకఫలకతాళం కాస్యసమ్మృశకరత్రిదండికాభరణునకున్ 14

కం॥ అక్షీణతటాకవినిర్గళ దక్షయనిష్కారణకదయాతటినీసం
ధుక్షితఫేనస్రేణివ దృక్షునళిత్షోర్ధ్వపుండ్రదీప్తాస్యునకున్ 15

కం॥ దండప్రణమద్దాసా ఖండానందాశ్రుసలిలకణగణలీలా
మండితపదనఖరోచి స్సాండలఖండితమన స్తమఃపటలునకున్

కం॥ ధృతిమతికి విబుధరచితస్తుతితతికి నజన్యవాక్యచూడౌఘవ్యా
కృతిరతికి దుర్మ్రగమదాహతిక్ష్మతికిని లక్ష్మణార్యుఁ డగు యతిపతికిన్ 17

వ॥ అంకితంబైన కైంకర్యరూపంబుగా నారచియించంబూనిన మహాప్రబంధంబునకుఁ గథా
క్రమం బెట్టిదనిన

ఉ॥ ద్వారకయన్ పురీవర ముదంచితకాంచనరత్నకీలిత
ద్వారకవాట మంశుకజవాతనిరుద్ధ నభశ్చరస్మరు
ద్వారకనధ్వజవ్రజ మధఃకృతశౌరిపురీసురీతిభృ
ద్వారకలంకబింబ మధివార్ధిధిఁ జొప్పడియొప్పు సెప్పుడున్ 19

చం॥ తర మెనుతింపఁబూనగను దత్పుటభేదనవాసిభాసి భూ
సురకులవర్యులెల్ల నతిచోద్యపవిత్రచరిత్రు లెల్లనన్
సొరదిని జాతువేదులును సూరులు నయ్యును సహర్నిశంబుఁ దా
ల్చిరి జనలోకతోషకసుశీలగోవిభవాభిరామ్యముల్ 20

చం॥ హరిపాకారి మహానసస్థుఁడనలుం డాసార్చిపై తేసుఁ డా

శరదమానాంబకశిష్యుడెంతయు సరస్వన్నాయకుండప్రభుం
డగయన్వాయపునాగభుగ్నుడునగ్రైకావాసివిత్తేశుఁడా
హరుడుండాగురియౌనెఖండపరశుండౌ నందు తద్బాహుజుల్ 21

ఉ॥ వేలబడిన్ వణిగ్విపణివీధుల హాటకతారరాసు లా
భీలపతాకలన్ భిదురభృద్ధురవస్థభజించి యాత్మతు
ల్యాలఘుసౌధవీధికలయందుల డాగెడునంకురత్ప్రత
త్రాళివిశత్సుమేరుగిరికాద్రికిశోరములట్లు చెన్నగున్॥ 22

స్రగ్ధర

తమసంగీతప్రభేదోద్గతినదరుపరోదంబులాద్రిదెల్లి యేత
త్క్రమముల్ హృత్క్షేచరాలబ్ధములుపడు ముక్తామణుల్ క్షూద్రపూర్ణం
దుముఖుల్ చేల్గాయుచుం బొందుగనొడిసెలలన్ రువ్వ శేషంబు తద్గీ
తమునన్నిరై కుదుల్పాత్తఁగఁ బురిచెరుకుల్ తాము ముత్తెంబులీనున్ 23

వ॥ మగువల్ తత్పురిహేమసౌధముల రివ్యత్స్ఫారలీలావిధా
నగతిన్ దారలసాలభంజికలకిన్వర్గంబుగాఁ జుక్కబొ
ట్లుగఁ బెట్టం బదనియ్యఁ బిండిరసముల్గొన్నన్ నిశాజానిత
గ్గుగనుండన్ హరిణాంకుఁడయ్యె హరిణాంకుండంద్రువర్ణభ్రమన్ 24

చ॥ కలికుదేరుగండములు గండము లాశశిఖండలక్ష్మిక
త్యాలఘుతరంగసంపదలకావళు లాపళులు త్పలచ్ఛదో
జ్జ్వలతకుగోష్ఠు గోష్ఠు బిసవల్లిసముద్భవసౌకుమార్యకం
దళములకద్భుజల్ భుజలు తత్పురికన్నెలచెన్ను లెన్నఁగాన్ 25

న॥ హరిపురిసాలముంగెలిచి యాతతతజ్జయలక్ష్మిఁబూనికన్
బరిణయమాడు నేననికుభస్థితితోఁ బొడవేగునంత ని
ర్భరగతితోఁజరించు ద్విజరాజుకళంబునుజూచి చూచితా
నరుఁగక యంతనిల్చినది యప్పురి గాటపుకోటయంతయున్ 26

క॥ పురమునఁ దోటల్ మడుఁగు లేర్పరచుచుఁ గొలనూలు గాఁగ బాటింతురు త
త్పరిసరపరిఘాంచలగత సరసీరుహనాళ మొకటి శక్యమె తలచన్॥

చ॥ లలిఁదగ నవ్వురింగలకొలంకులఁ గోకనదంబు లొప్పఁ బ 27
ల్లలనలకన్నవల్ తెమవిలాససమృద్ధికి నోడి ఖ్యాతిచేఁ
జలమరికన్ను మూయనిరుపప్రకరంబులకుం బ్రసన్నవీ
క్షలదయ సేయు తామ్రమయస్వాననపత్రికలా నహో యనన్ 28

చ॥ అతులితతద్వపిం ర్వన మయూరెభళీయనఁ గీరశారికా
మితకలకంఠషట్పదసమృద్ధతనొప్పె గురుండు నాంబర
శ్శృతలలితాస్త్రిముల్నిగుడ సారెనధోక్షజుఁ గల్వఁబూని యా
తతముగఁ బెట్టు ముట్టడివిధంబునఁ దోచు పరీతసాలమై 29

క॥ ఉచ్చైశ్శ్రవమగుతనపై విచ్చలవిడి నెక్కరాతు వృద్ధశ్రవుఁడై
హెచ్చైన వేల్పుతేజిని గచ్చుకొని హసించు వీటఁ గల్గుహయంబుల్ 30

సీ॥ వరకరంబుల సురవాహినిలో నున్న కుముదోరుపుండరీకములనొంచి
తతదీప్తి జితపుష్పదంతంబులై మీరి సాంజననిజవిగ్రహతఁ జెలంగి
వాసిమీరఁగ మహావామనసుప్రతీకస్ఫూర్తి మించి నిక్కముగ నెసఁగి
యభ్రముపరమూర్తి నతిశయించుచు సార్వభౌమస్తుతంబులై పరిఢవిల్లి
యొందు మెందుగ శ్రీఖండమండితోరు గండమదగంధబంధురకర్ణపవన
దత్తసురఘర్మజలశూన్యతాకథాప్రచారణములైన యవ్వీటివారణములు॥ 31

సీ॥ బలుబూటకఁపుతల్లి ప్రాణంబులుగ్గుగా నెమ్మితోఁ జిటిబొజ్జనిండఁ ద్రావి
పసితహతహఁ బెట్టమున రెడు కార్చిచ్చుఁ గారంపుమందుగా నారగించి
వీచితన్నగ గొట్టు వెక్కసంబగు సుడిగాలిరక్కసుమీఁదఁ లాలియూఁచి
కాళియుండను చల్లగాలి మేతలరేని ఘనశిరంబునఁ గుప్పిగంతులురికి
యొనరుగోవర్ధనంబను నొక్కకొండ । బంతిగానాడి యిభ్భంగి బాలలీల
లక్కజంబుగ సలిపినయట్టిదిట్ట । దేవకీసూనుఁ డప్పురతిలక మేలు॥ 32

సీ॥ అరయ నతులనవారిజాతోరుగర్వనివారకాస్యాభిరాముఁ డితఁడు
వాసినెన్న సదావిలాసదృక్స్మరజాతవిజితానిమిషలోకవిభుఁ డితఁడు
పరికింప భ్రూలతాభంగవిస్ఫూర్తి నిరస్తాతనుమహాశరాసుఁ డితఁడు
కనఁగఁ దారకజిత్ప్రకాశసంపన్నఖరప్రభావుండు పేర్పడఁగ నితఁడు

డనుచుఁ బండితు లభ్రాంతమును సుధానగోత్రచిత్రపవిత్రవాగ్గుంభనముల
నాత్మసౌందర్యశౌర్యంబు లభినుతింపఁదనరె యాదవకులధురంధరుఁడతండు॥ 33

కం॥ సరసిజ శశి శిశిర శర చ్ఛరద శరము లోడెఁ దద్యశమునకు ధైర్య
స్ఫురణకు నవియేయోడెను హరనుతమగు తేజమునకు నవియేయోడెన్ 34
తే॥ చిత్రకూటప్రకారమై చెలఁగుకతనఁ బురము రామాభిరామమై పరగుచుండుఁ
జిత్రకూటప్రకారుఁడై చెలఁగుకతన హరియు రామాభిరాముఁడై యతిశయిల్లు॥ 35

వ॥ అంత

శా॥ నిద్రాళూకృతసౌధజాలకము తన్నీరోరుధారామిళ
ద్భద్రశ్రీపరిలేపనిందనము విస్ఫారోష్ట్రనాట్యక్రియా
ముద్రాదేశికమంబుసంప్లవకధామూలప్రవాహంబు శుం
భద్రామాపటుమానభంజనము హేమంతంబు గానంబడెన్॥ 37

శా॥ శీతోపద్రవసంకటప్రభవశోచిష్కేశమూలక్షయా
పాతాశంకఁగలంగి విష్ణునిలుపం బారంగ లోకంబు దా
భీతప్రక్రియఁ గప్పిపోవుచు గతిన్ వ్యాప్పెన్ ధూమరేఖోత్కరా
తీతాంగారకదంబపూరిత హసంతీన్యస్తహస్తాబ్జమై 38

చ॥ అల నిజభూరివారము లాయారముతో మధుపాళికిచ్చి యో
రల ద్విజరాజు మెల్ల నెకరంబులు సాచిన మోముగంది యా
కులతఁ జెలంగు పద్మినులకున్ సిరులెంతయు దూరమయ్యె భూ
స్థలిని నపాత్రదాతలకు శాశ్వతమే రమణీయ సంపదల్ 39
చ॥ అరసికోలంకులందు జలజావళిఁ గానక తన్న్వేషణా
పరతఁ జరించుచున్ విపులపంకజకోరక సారశంకచేఁ
బరువడి నేగుదెంచిన ప్రభాకరు భానునిఁ డంబకంబనా
గురుకుచసీమలందవుడు కుంకుమగంధ మలందిరంగనల్॥ 40
కం॥ చెలువగు జనహస్తంబుల వెలువడి యొకచోటఁ దాళవృంతము లుండెన్
వలువగు నుడిగముఁ జేసిన యలయిక సుఖనిద్రలొందు నందము మీరన్॥ 41
వ॥ అప్పుడు హరి హరిణాక్షులుం దానును యథోచితక్రీడాలోలుండై యుండెను
మహోత్సవంబున

ఉ॥ అంతటఁ బండిపచ్చపసనైనదళంబులు రాలెఁ దద్వన
ప్రాంతములన్ ఫలంబిడు సమర్థతతో మధుమాసలక్ష్మి దా
నెంతయు వేడ్కరా నలమహీరుహదేవత పచ్చపట్టులన్
వింతలుగాఁ బదంబులకు వేగముతో నడఁగిచ్చు రంగుగన్॥ 43

మ॥ చెంగ వారంగఁ బలాశభూజములు బూచెన్ మానవౌఘంబుత
త్కాళికారాజికిఁ జిల్కముక్కుల కభిఖ్యాతారతమ్యక్రమం
బులు చర్చింపుచుఁ జిల్కలెంతయునఁ దన్మూలంబుగాఁ బొంకమై
పోలుపొందెన్ ధరఁ గింశుకంబులనఁ దద్భూజంబులన్వర్థతన్॥ 44

తే॥ పత్రపుష్పఫలరససంపదలు వేడెధరణి నమ్మాధవుఁడు ఘనతరుల నెల్ల
బత్రపుష్పఫలరససంపదలొసంగె ధరణి నమ్మాధవుఁడు ఘనతరుల కెల్ల॥ 45

తే॥ పరఁగ విటపాళిఁ గూడియు బహుపలాశ మయ్యు నెంతయుఁ బరకోశహారి యయ్యె
భూజసంఘంబు సుమనోవిభుత్వమందె నహహ మాధవసేవ నిరర్థమగునె॥ 46

సీ॥ ఘనతరాగాప్తిఁ గని సారదాభిఖ్య నడరించు విమలగాత్రాళులకును
శ్రుతియోగ్యవాగ్వైఖరులఁ జెలంగు సుసరసవనప్రియద్విజసంఘమునకు
మెప్పైనవరసాలవృదులతా సద్ధతిఁ దవిలి పల్కెడు నా శుకవితతులకు
మహిపల్లవాలోకమంజులాస్యస్ఫూర్తిఁ గలయు వనాటులగణములకును
సందడిలు వేడుకబలు మరందవాహములు । తదాహారి భూరి సముజ్వలప్ర
వాళము లభీష్టఫలములు నోలి నొసగు నావసంతంబు రతిరాజు తీవి నెసఁగె। 47

కం॥ ఈరీతి వసంతము నిజ । చారుతర విజృంభణములు సలుపఁగ మతియుం
దారామసహోదరునకు । నారామ విహారవాంఛ యపుడుదయించెన్॥ 48

తే॥ మంజుమాకందమంజరీపుంజచర్వ । ణక్రియాకుంఠకలకంఠనాదసరణి
నాలకించిన మరుఁడంతరంగరంగ । వసుధ జెలరేగి పేరేలువారికన్నె॥ 49

కం॥ నందకుమారుం డపుడా । నందరసోద్వేలతరమనస్కుండగుచున్
బొందుగఁ దనదేవేరుల । నందరఁ జనుదెమ్మటంచు నానతియిచ్చెన్॥ 50

వ॥ అప్పుడు

సీ॥ పరమేష్ఠివాణియు సౌభాగ్యవర్ణాకృతి చొక్కమైనొప్పఁ జేర్చుక్క బెళక
గబ్బిచన్గక్కవల్గరచిన సుకుమారబిసములు నా నరుల్ బిత్తరింపఁ
జిదరఁగాఁ జేరిన చిరినవ్వుజిగియు నా మురవైవముక్కారము త్తెమమరఁ

దనుహేమవల్లికిఁదాల్చిననీలంపుసెలగోలనా· వేణిచెల్వుమీర
నొక్కెంగేలఁబాపడఁ జక్కనిడుచుఁ దనదుమంజీరఘులఘులధ్వనికిఁదానె
ప్రతిపదంబును గడునుల్కిపడుచు నేగు దెంచె రుక్మిణియనుసుదతీలలామ 51

క॥ చొక్కఁపునడతోఁ దళుకుం। బుక్కాఘుమఘుములుతట్టుపునుగుభుగల్నల్
దిక్కులునిండఁగ నెంతయుఁ। జక్కని కాళిందియనెడుజవ్వనివచ్చెన్॥ 52

చం॥ గమకఁపుటోరగొప్పు సిరిగందఁపుబొట్టును ముక్కుకమ్మిము
త్తెము మెడగంఠముం బయిడితీవలచీరెయు వీడెముల్ విలా
సముఁదుళికించుకుందనఁపుసందిటితాయతు లొప్ప సత్యనా
నమరెడుప్రోవవచ్చె నరయన్ మెరయింపుచు గిల్కుమట్టియల్ 53

సీ॥ జారుగొప్పుననున్నసంపెంగవిరులు లోఁగడసిన ఖద్యోతగణముఁబోల
నుదుటఁజన్నులబుటంబురుకునీలఁపుతాళి గిరులపై జలదాళికిరియనెసంగ
సన్నవల్లెము మేన జాలువాయనఁటి లేచిగురాకుపై మంచువగలనింపఁ
గనకభూభ్రమధ్యస్థకస్తూరిరేఖ సింగిణిఘటించినకోల గేలిసేయఁ
జేతిచిల్కకుమాటలుచెప్పుకొనుచు ఘల్లుఘల్లను నిజపాదుకారవమునఁ
గుంజరంబులఁ జప్పటల్గొట్టునడల తోడ నేతెంచె భద్రాఖ్యతోయజాక్షి॥ 54

సీ॥ నీలంబులైనపెన్నెరులజొంపము నుచితముగా సువర్ణయుక్తముగఁజేసె
కంసారిచేపట్టుగల్గి ముక్తాఫలంబైనచన్గవఁజంద్రమలరఁగూర్చి
యాలపుష్యరాగంబు లగుపాదనఖముల వరకర్బురార్తితోవరలనిల్పి
పద్మరాగంబులౌపాదతలంబులఁ దగినకళ్యాణపత్రములఁబొదివి
జంభవిధ్వంసిమణిమయస్తంభజనిత తిమిర మీషద్వికసితచంద్రికఁదొరంగ
నప్పుడేతెంచెమిత్రవిందాఖ్య నీలవేణి లీలానమితశార్ఙ్గపాణియగుచు 55

మ॥ చెలువైజాంబవతీవధూటిచనుదెంచెన్ వేడ్కతోనప్పుడు
జ్వలమంజీరయుగంబు మంజుతరఘోషంబొట గోపాలుఁడ
త్యలఘుప్రీతివహించకున్న గతభద్రశ్రీపదంబౌటచే
నలకౌశేయము చక్రి యున్నతనిజస్వాంతుండు గాకుండునే॥ 56

ఉ॥ ముక్కరముత్యమున్ మిగులమోహఁపుఁజుక్కనుగూడి వక్త్రమున్
రిక్కలరేడు గాంచిస్సవరించిననామఁపుముద్దుకుర్రికున్
జొక్కఁపుబాహులన్ బసిడిసోగలఁగట్టినలాలిలీలతో
నక్కనవ్రేలుదాలి చెలువారగవచ్చె సుదంతియంతటన్॥ 57

కం॥ విజితాభ్రము లల కౌనులు విజితాభ్రము లల్ల కురులు వివరింపంగా
విజితాభ్రము లల నాభులు విజితాభ్రము లల్ల నడలు విమలాంగులకున్॥ 58

సీ॥ అలకీల్జడలెపోలుట దియె యూరులు రమణీయనాగోత్కరములఁ బోలు
నల యూరులేపోలుటరిదియె తన్నఖపాళియు శుభకరభములఁబోలు
నల ఖంబులేపోలుటరిదియె కంఠసీమలుచూడఁ దారకంబులనుబోలు
నల కంఠములెపోలుటరిదియె తనువల్లికలును గల్యాణపూగములఁబోలు
నట్టితనువులెపోలు ఏమరిదితలప గలికిచూపులు చంచలాళులనుబోలు
నట్టిచూపులెపోలు ఏమరిది మోము లతనుశరజాతములఁబోలునద్భుతముగ 59

సీ॥ శ్రుత్యంతపరిచితిశోభిల్లె నేత్రంబు లాగమాభ్యాసతనమరెఁగుచము
లనఘపురాణవాసనఁజెందెమధ్యముల్ ఘనకల్పరీతులఁగాంచెఁగురులు
ధర్మశాస్త్రస్థితిఁదనరె భ్రూదృష్టులు జ్యోతిషస్ఫూర్తితోనమరెనఖము
లమరఁబాటలవర్ణమంకించె మోవులు కవితాపరిస్ఫూర్తిఁగనియెనడక
లలమహాహీనశయ్యాంకుడైనయట్టి హరి సదాగూఢపదభూషుఁడైనహరుఁడు
నూనపాకతఁజెల్గువాగ్జాని యట్టి కమలనయనలవర్ణించఁగలరెతలప 60

వ॥ అట్టిమహిషీవర్గంబు పరిష్కృతపరిచారిణీపరివృతంబై పురోభాగంబుననిల్చిన

చ॥ బొమలెగవైచి కన్గవలఁబొందుగఁగన్గొని పేరుగ్రుచ్చి కొం
చెముగహసించి యొక్కయొకసక్కెమటాడి యయారె నీకు గం
దము కడునందవాననిముదంబునఁజెక్కిలిఁగీటి యిట్లు నె
య్యమెసఁగఁబల్కరించె హరిణాక్షులనందరనన్నిభంగులన్ 62

వ॥ అంతటఁ దత్సతీసహితుండై గృహారామాభిరామమార్గంబునం జనిచని 63

మ॥ సరసీజాక్షుఁడుగాంచెనంత నిఖిలాశాదత్తధూతప్రసూ
నరజశ్ఛిత్రితశాటికన్ నవఫలాంధఃప్రీణితోద్బుద్ధహే
పరమానందనఘోటికన్ దరుశిఖాస్ఫాయద్ఘనేందిందిరో
త్కరదంభ్రాంబుదదర్శనప్రమదనృత్యత్కేకినీనాటికన్
సరసాపాదితమారఘాటికను దచ్చంచద్వనీవాటికన్ 64

లయగ్రాహి

మూలములరంగువిటపాళులబెడంగును బ్రవాళములయొప్పు ఛదజాలములతీరున్

గ్రాలుపసక్రొమ్మొగడడాలు పుప్పుగుత్తులపిసాళిబిగి కుప్పలుఁగరాలినరజం బా
వాలములునిండిబయలలోలిఁజనుతేనియల కాలువలఁదెప్పలుగఁదేలెడుఫలంబుల్
చాలనటుకాంచి యలబాలికలఁగూడి వనమాలియు నయారెయని సోలితలయూఁచెన్

వ॥ మరియు నిష్కుటంబయ్యును సకుటంబై శుకపికనికరంబుల కవనంబయిన వనంబునందు నసూనంబులయిన సూనంబులనుద్భవించి యనాశాస్యంబయ్యు నాశాస్యంబయిన మధురసంబుఁగ్రోలి పరవశతావిర్భావంబులయ్యు నపరవశతా విర్భావంబులై మెదలకయున్న తుమ్మెదకదుపుల పజ్జకుంజని యఘనాభిఖ్యంబులయ్యు ఘనాభిఖ్యంబులయిన శౌరియంగంబుల యొప్పిదము రెప్పలిడక తప్పకచూచు వనలక్ష్మిచూపుల రూపులనొప్పె భళిరెయని సావధానంబుగాఁగనుచును గనకరంభాస్తంభంబులకు నేగి యంతంబులయ్యు ననంతంబులై నపత్రంబుల విలాసార్థంబుగాదారుచును దారకకాంతిగల్గి ఖరంబులయ్యు నఖరశబ్దాభిధేయంబులై ననఖంబుల గండమండలస్వేదబిందుబృందంబులఁజిమ్మివేసరిగంధవహాకందళంబులఁగోరుచును గోరకగణంబులు ప్రతిచ్ఛదమూలంబునుబిక్కటిలినమల్లికావల్లికామతల్లికలఁగాంచి వలక్షంబులయ్యు నవలక్షంబులయ్యె నారయక్కజపుఁజక్కఁదనమనుచును నవకవసతినున్నకతనవసుధైకమధురంబులయ్యు నవసుధైకమధురంబులైన కీరకలాపంబులయాలాపంబులుగానరయుచును నరయకగతి నవలంబించిసంచరించె నచ్చంచలనయనాసంఘంబు మరియును. 66

రగడ

లలివిరులకుబోరెడుతరెఁ గుచలోలతలంజిక్కుచు లతలంజిక్కుచు
వలిగొనుపూదేనియజేరుకున జవమ్ములుదిక్కుచు వమ్ములుదక్కుచుఁ
దగునొసలంగలచిరుచెమట నిరంతరముగనూర్చుచుఁ దరముగనూర్చుచుఁ
దగిలెడుతేటికిజంకుచెలిని వింతగనూరార్చుచుఁదగనూరార్చుచు
డాగుడుమూతలనుల్లసములు జగడంబుగనాడుచు డంబుగనాడుచుఁ
గాగుచుఁదమిఁగొనువికసితకుసుమ నికాయమువాడుచుఁ గాయమువాడుచు
రమణువసంతములాడినకుసుమ పరాగముఁబెంపుచు రాగముఁబెంపుచుఁ
దమతమయలరులువొత్తినసిన సుందరులకుఁబంపుచుఁ దరులకుఁబంపుచు
నలులందెలబెదరిన ముఖరాజీవాదులవాగుచు వాదులవాగుచుఁ
దులకించిననెమ్ములతో లలితగతులకుందూగుచుఁదులకుందూగుచు
రమణీయతఁగేదగిరేకుల నఖరమణులఁజీరుచు రమణులఁజీరుచుఁ
దమిముఖవాసనలం దుమ్మెదబిత్తరులందూరుచుఁ దరులందూరుచు

జడఁజూపియుఁదాపాగ్నిని మధుపవిసరములవేర్చుచు సరములవేర్చుచుఁ
గడుదళసరికర్పూరము హస్తయుగళములఁదాల్చుచు గళములఁదాల్చుచు
సిరులుసహించిరిసతులు ఫలభ్రాజితసురసాలన్ జితసురసాలన్
సరసద్యుతిశతశతహసిత దురాసదనవలీలన్ సదనవలీలన్ 67

ఉ॥ నారియొకర్తు చొక్కపు ననల్గల చక్కని చిన్నిపొన్నకున్
జేరి ప్రసూనగుచ్ఛము లశేషముఁగోసియు గ్రేణినోర్తు నీ
భూరుహమెక్కుమన్న నగి పూయఁగఁజేయుదు నాకదెంత య
మ్మెరువుగాదుకాదిది నమేరువనందగిపూచెఁగ్రమ్మరన్ 68

తే॥ వారిజాక్షులు సరసభావంబులయిన యరుణతరుణాత్మ పంచశాఖాంచలముల
నంటఁ బ్రాయఃపరిస్ఫూర్తినమరు చూత వాటి సుమభూరిమహితమైవరలకున్నె

చ॥ ధరణితలంబునందుఁ గలదా సవతొక్కటినాదునాస కీ
వరయుమటన్నఁ గేరి యొకయంగనయొత్తెమొగంబు సాటి యి
త్తరి మరియొక్కటీశతశతంబులఁ జూపెదనన్నయట్లుగా
నరిదిఘటిల్లఁగోరకితమయ్యెదళంబుగఁ జంపకౌఘమున్ 70

ఆ॥ కొమ్మలురికితన్నఁ గొంచకపైఁబడ నుమియ వకుళవంజుళములకప్ప
డలమబాగతోఁచె నహహ లోకోత్తర తరులకిదియ నీతిసరణిగాదె 71

ఉ॥ దీనిప్రసూన మమ్మరునితీవ్రపుటమ్మయి పాంథగేహినీ
మానమడంచు నన్న గతిమానినియొక్కతె తన్నెనంతటన్
గానగనొప్పె నేతదురుఘాత ముఖస్రవదశ్రుధారలై
సూనగుళుచ్ఛసంఘము లశోకమహీరుహమాలిపాలికిన్ 72

తే॥ ధవళనయనలపాదఘాతములయందు వదలదుత్కంఠికాశ్రీలవంజుళంబు
దానికినశోకమనుబిరుదంపుపేరు మిగులఁజెల్లదెయకట ముజ్జగములందు 73

చ॥ వడినిడెఁజాటు మోమునకు వాతసముద్ధతమైనకెంపు పు
ప్పొడితెరలెండలంచు జలపోతసురంటిరొకర్తు మించుసొం
పడరఁగనట్టినీరజచయంబులుగోయకుమంచునెంతయున్
జడిముడిపాటుతో మనవిఁజెప్పఁగవచ్చినసూర్యుఁడోయనన్ 74

చ॥ ఉడుగకయిద్దరొక్కననకోరడిఁబోరఁగనోర్తువారితో
వెడదరదంబులుండియును వెన్నెలదప్ప మెసంగడేమియున్

గడునొకయంత్రదారెయని గాటఁపునీకథవిప్పదానికీ
బడుననవిప్పె నత్తరిని బన్నడనోర్తు లజ్జించెసూనముల్ 75

వ॥ అంత

సీ॥ పూఁదేనెఁజిలికి కెంబుప్పొడిమేడించి చుక్కబొట్టుగదిద్దనొక్కచెలికి
గన్నెగేదగిరేకుసన్నగిలగఁజీరి యొగి దీగగాఁబెట్టెనొక్కచెలికి
గొనబైనకనకంపుటనటిరేజిగురుటాకొరవుపయ్యెదఁజేసెనొక్కచెలికి
స్థలపద్మముకుళంబుసరసంపుకుప్పెగాఁజొక్కంపునెరిఁగ్రుచ్చెనొక్కచెలికి
బొన్నపూమొగ్గముత్తియంపుంమిటారి ముక్కరగఁదీర్చె నేర్పుననొక్కచెలికిఁ
నపుడుకేళీవిలోలాంతరంగుఁడైన వారిజాతుండు శృంగారవనమునందు॥ 77

వ॥ అంత.

సీ॥ మునుకొనిసర్వతోముఖభంగమయ్యును ఘనతరామోదంబుగలుగుదాని
నరసిచూడ జడాశయుంబయ్యు సంతతహంససేవనమునసమరుదాని
శ్రీమదాపూరితజీవనంబయ్యును నీరజస్థితిని రాణించుదాని
నతులనదీనభావాశ్రయంబయ్యును శక్రేశ్వరస్ఫూర్తిజరుగుదాని
నొక్కకమలాకరముఁగాంచి యువిదలెల్ల నక్కజముటంచు నామురహరునిగూడి
యుచితవేషంబులుధరించియోలలాడ దొడగిరతిసంభ్రమముననదత్తోయములను 79

మ॥ సరసీజాళిగతాళిసంఘము నిజేచ్ఛన్వారినెమ్మోము తా
మరలంజేరిసుగంధలోభమెదగ్రమ్మన్ ఝంకరించెన్ మనో
హరనాదంబున నంతఁదన్ముఖవిరోధాందోళితాంభోరుహా
త్కరదూత్యంబుభజించిసామ్యములువక్కాణించుచందంబునన్ 80

సీ॥ నీటిలోపలఁ దననీడఁజూచి దెనీరుపాపయోయని యుల్కిపడియెనొకతె
యదెయిదెకొట్టెదమంచుఁ జెంగటనున్నపద్మనాళముఁ గేలఁబట్టెనొకతె
జంకకుమని హస్తకంకణంబులు బిట్టుమొరయ నచ్చెలివీపుఁజఱచెనొకతె
పాలుపొంద వెలిదమ్మిపుప్పొడిమంత్రించి వెరవిభూతిగఁబెట్టె వెలదియొకతె
వాసిఁ దెలిరేకుమూకటఁ గేసరాన్న పుంజమపుడు బడిమిఁద్రిప్పిపోసెనొకతె
ప్రేమనీకాళియద్వేషిపేరునుడువ మెలగునేయిట్టిభయమంచుఁ బలికెనొకతె 81

ఉ॥ చిమ్మనగ్రోవిఁబూని సరసీరుహనేత్రుఁడునీరుఁజిమ్మగాఁ

గొమ్మయొకర్తు వక్త్రమునకుంబడకుండఁగఁబట్టెఁ బాళి భా
గమ్ములు దన్నఖంబులనుగన్పడెఁ జుక్కలు చెందొవల్ తదా
స్యమ్మనుచంద్రబింబమున కడ్డమువచ్చినభంగి నెంతయున్ 82

శా॥ లీలంజిమ్మనగ్రోవిఁదాల్చి చెలి యాలీఢస్థితిన్ నిల్చియు
క్కీలాలంబెగఁజిమ్మఁ బొంకమయివీక్షింపందగెం దత్పయో
జాలం బచ్చెలిహస్తపల్లవము లజ్జాతంబులంగెల్చి యో
పాలోకంబునుతింపనిల్పిన జయస్తంభంబుచందంబునన్ 83

తే॥ ఒకతె మొగమునజతగూడియువిదమీద నీరుఁజల్లంగనపుడురాణించెవాఁ
కరములే తెంచునాసుధాకరునకర్ఘ్య పాద్యములొసంగుచెంగల్వబారునఁగ 84

తే॥ ఇట్లునీరాడిహరియుఁ బూర్ణేందుముఖులు నార్ద్రవస్త్రంబులూడ్చిదివ్యాంబరములు
దాల్చి తొడవులుబెట్టి చందనమలంది కురులుతడియారవిడచి క్రొవ్విరులుముడిచి

చ॥ ఒనరఁగనంతఁగన్నెలపు డొండొరుచొక్కపుఁజెక్కుటద్దముల్
గనుగొని కుంకుమంబుఁదిలకంబుగదిద్దిరి కేరిపుప్పొడుల్
ననలఁబొసంగుకప్రపుటనంటిరవల్గొనిపూవుఁదేనెనీ
రునఁబదనిచ్చి సన్నముగఁ గ్రొన్నెలనామముఁదీర్చిమున్నుగాన్ 86

వ॥ అప్పుడు.

కం॥ మగుడఁగనింటికి నేగుట తగునో యీపూవుమానుదండలనీఁక తె
స్సగవిశ్రమింపుటదిబా గగునోయని సంశయింపు నాసమయమునన్ 87

సీ॥ పొదలుపూదోటలో వెదకి యొచ్చట నెండపొడలేని యొకగుజ్జుపొన్నక్రిందఁ
గపురంపుటనటిలేకంబంబులుగఁజేసి నెరవాదిపూవుఁ బందిరిఘటించి
గొజ్జంగినీరునగ్రుచ్చెత్తి కపురానరంగుమీరంగ నరుఁగువైచి
కనకంపుచకచకల్ గలిగిరంజిలు కన్నెగేదగిపూజాపఁగీలుకొలిపి
మెండుగల్గినమల్లెపూదండదిండు దండనొరుగంగనిల్పి యందంపుఁజిగురు
తోరణముఁగట్టి చావడితీరుదిద్ది యొలమివనపాలుఁ డచ్చటికేగుదెంచె 88

తే॥ వచ్చి యారుక్మిణీసతీవల్లభునకు వతనిదేవేరులకునవవంతముదిత
చిత్తుఁడై పలుమరుచేతులెత్తిమ్రొక్కి మన్ననలుబొంది యిట్లనివిన్నవించె 89

కం॥ ఆర్యా కలదొకవిన్నప మియ్యుపవనసీమనిప్పు డే నేర్పుగతిన్
నెయ్యమినొకపూజప్పర మొయ్యనరచియించితిని సముజ్జ్వలభంగిన్ 91

కం॥ ఇందుంగల్గినపూపొద లం దిరిగినయలయికయుఁ గొలంకులచలినీ
టం దేలినయలతయుఁ బో వం దాల్మిని విశ్రమింపవలెనిఁకనిచటన్ 92

వ॥ అనియిట్లువిన్నవించివ నతనివినయసహితాభిహితంబులకభినందించి యంగీకారవ్యంజక లతాంగీముఖచేష్టాదర్శనపూర్వకంబుగా నంగీకరించితదాదిష్టమార్గుండై చని యొప్పలుప్పతిలు నప్పూజప్పరంబునధిష్టించి.

చ॥ పలుమరుత న్నఖాంచలవిపాటితనూతనకేతకాంతరో
జ్జ్వలదళసంఘసంఘటితచారుకటోత్కటకాంతిగాంచి మేల్
భళి యిదివింతయారవనపాల యటంచును మెచ్చి వేడ్కతో
నలజలజాక్షుఁ డొక్కయడియార మొసంగె నెసంగవానికిన్ 93

వ॥ అంత.

సీ॥ మండితశ్రీఖండమండలీకోరకంబులఁ జేరి డాగురుమూతలాడి
కోరకాపూరితస్ఫారమల్లీలతాజాలంబులందు నుయ్యాలలూగి
ఘనసారకదళికావనసారకళికలసడలు దుమారంబుఁ జల్లులాడి
మారందనాభిదఘ్రాణరామసాలాలవాలాళియందులనోలలాడి
యలసియో లేకయప్పరియశ్వవేగ మరసిలజ్జించియో లేకయబ్జముఖుల
జడలుకృష్ణాహులనిచాలశంకపడియొ మెల్లనరుదెంచె బాలసమీరణంబు 95

తే॥ చిరుతతెమ్మెరయపుడుదాక్షిణ్యవృత్తి। జాగి యానతసుమనఃపరాగమెల్ల
వదలఁజేయుచు క్షితిమానవసుఖదాయి। యగుచునలరెను హరినామమమరకున్న॥

కం॥ జిగిగలకెమ్మోవులఁ జిరు। నగవులునిగనిగలుదేర నవ్యధ్వనితోఁ
దగనందరొక్కమొగిదై। సొగటాలాడుదమటంచు సుదతులుబల్కన్ ॥ 97

చం॥ బలితపుఁబద్మజాండమను పాళిఘటించ చటమీద బద్ధజీ
వులనెడిసారెలుంచి రహిబుట్టఁగ నమ్మహిరేందునామముల్
గల బలుపాచికల్గొని యలౌకికచిత్రదురోదరంబుఁదా
నలరమతోడనాడు కమలాక్షుఁడు మైకొనెనట్టిజూదముల్ ॥ 98

క॥ అత్తఱిఁ జకచకలీనెడు । ముత్తెపుఁబాచికలు కనకపుంబాళికడుఁ
జొత్తిలుఁబగడపుసారెలు । తత్తరమునఁదెచ్చియొకతె తరుణులకిచ్చెన్ ॥ 99

తే॥ ఇయ్యనవియందుకొనియంత నింతులెల్లఁ । గుండలాకారమొప్పఁ గూర్చుండినడుమఁ
బాళిఘటియించి సారెలుబన్ని తాము । కోర్కెనొండొరులనుజతల్గూడనప్పు ॥ 100

సీ॥ మొగమునకోడిపూరిగఁజిక్కి శరణనిమనఁగవచ్చిన చందమామయనఁగఁ
దనకురాజైనయాతనిఁగొల్వవచ్చిన చక్కనియుడుగంపుచుక్కయనఁగఁ
జెలికానికాత్మజవచ్చెనటంచునాతని నరయవచ్చినప్రభాకరుఁడనంగఁ
దొంటివేడిమిఁబాసికంటకింపుగ మేననిండినపాండునీరెండయనఁగ
మరియుతిరుమణిముకుకమ్మిముత్తియంబు । రమ్యపతకంబుపీతాంబరంబుమెరయఁ
జెలులచుంబనపణమాడి చేయిఁజరచి । కేరుచునుజూదమాడె మురారియచట ॥ 101

సీ॥ కంకణంబులుమ్రోఁయగా దుగా బేత్రి చౌవంచంచుఁబందెముల్ వైచువారు
పాసిఁబందెమువైచి యేసారెయని సారెనంచించితగ సారెలాడువారు
ఆడుమాటల జూదమాడఁగూడదటంచుఁ బరులనుల్లసములుపలుకువారు
తమినొరుసారెచేఁదనసారెఁబడుచు సుందరినోర్తువీక్షించినగెడువారు
నాతియొక్కతెసావధానముగనెత్తు । లంచనఁబుజూడఁగమదత్తరించువారు
నగుచుఁజెలరేగియపుడుదైత్యారితోడ । నింతులితర ప్రపంచంబులెల్లమరచి ॥ 102

వ॥ మరియును. 103

రగడ.

చేడియకోపము చెప్పినమాటకుఁ బాడిదప్పినా భామామాటకు
హేలగఁజూచెద వీడఁగనాడకు తాళముసారెకుఁ దప్పగనాడకు
కనవాయెక్కుడు కనుగవచేరకు వనరివేడ్కఁజనివాదుకుజేరకు
పందెమువైచితి పంజులకమ్మకు సుందరినైకొని సుదతింగమ్మకు
నీమాటలసిరి నేరుపుచిల్కకుఁ గోమలివాటపుఁగ్రోధముజిల్కకు
నీకొకఘనమా నేర్పులనిక్కకు జోకసుదనుగెల్చుటకునునిక్కకు
హాళినాడ గోరానినజీరకు చాలనులికిపడిచలియలజీరకు
కత్తియపొల్గొనుకస్తురియుండకు పొత్తులగెలుపదిపోనిదియుండకు
రామతెలిసెనీరక్కసిదాయకు నీమృషలన్నియు నిజమనిదాయకు
దక్కియోడెనని తాపపుటుబ్బకు చిక్కదవిటుగెలిచెదననియుబ్బకు

పగిడిపందెమిదిబంగరుగోరకు మగువయోడి క్రమ్మరరాఁగోరకు
బాలగెలిచె నేబాడినయేలకు తాళకకటువార్తలనన్నేలకు
వెలదిజంకవే వెన్నునియానకు గెలిచిమొగంబునఁ గికకికలానకు 104

వ॥ అనుచుఁదమలోనమఱియును. 105

సీ॥ సారసాస్యయొకర్తుసారెఁదెచ్చితినన్న సారెకుఁగలుగువాచవియటంచు
వ్రీడావతియొకర్తుజోడుగూడుమటన్న నెవ్వరిమీఁదదండెత్తెదనుచు
వామాక్షియొకతెలేవంచవేయుమటన్న నదిశిల్పిరాకయెట్లౌనటంచు
సుదతియొక్కతెయెత్తుఁజూడంగదగునన్న నొకపట్టుమిగులంగనొప్పుననుచు
సరససల్లాపభంగినుత్సాహమొంది చేడెలెల్లదురోదరక్రీడనుండి
రక్షవిక్షేపచలవిలయస్వనోద హస్తముఖపంకజభ్రమద్భ్రమరలగుచు 106

శా॥ పశ్యత్పాదకణా కుమారిలగతృక్పాషండబుద్ధాబ్జభూ
పశ్యత్ఫాలమతప్రచండనుతతత్వం కేశజాడ్యాద్రిరా
ట్పశ్యుదేహాకృపాణదుర్భటవచఃపద్యాప్తహృద్యానసా
పశ్యత్స్వాంతశిరఃపరిష్కరణశుంభద్భాష్యకారాహ్వయా 107

గద్య

ఇది శ్రీమద్రామానుజభాగినేయకులసార్వభౌమ
శ్రీమన్నల్లనాచార్యవర్యపరిచర్యాధుర్య
చెన్నకేశవాచార్యపుత్ర
తిరుమలాచార్యపౌత్ర
గౌతమగోత్రపవిత్ర
సింహాద్రివెంకట
నామధేయప్ర
ణీతంబైన

మహాప్రబంధ చమత్కారమంజరీ కోరకాయితంబగు
ప్రథమాశ్వాసము

చమత్కారమంజరి.

—:(o):—

ద్వితీయాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీమచ్ఛరణపరిసర । స్తోమసముత్కీర్త్యమాణ దుర్ధర్ష భవో
ద్దామాబ్ధితలవిమర్శక । శ్యామలకరత్రిదండ లక్ష్మణయోగీ 1

వ॥ అవధరింపుము 2

మ॥ అపుడా ముత్తైపుపాచికల్ విడచి తానాడంగ నందొక్క సా
రెపయిం గేలటుసాచి భీష్మకధరిత్రీజానిగారంపుపు
త్త్రి పరాకయ్యె విలోచనాస్యములనుద్వృత్తాద్భుతావేశచి
హ్నపటూద్భాసివికాసహాసరుచులందంబొప్ప సంధిల్లఁగాన్ 3

సీ॥ కమనీయచలవాతకంబళాందోళితకుండలంబులు దిద్దుకొంటమాని
ధళధళాయితఫాలఫలకనిర్మలఘర్మశీకరంబుల గోటఁ జిమ్మమాని
శ్రుతిపుటీఘటితమంజులమంజరీభ్రమద్భృంగీగణములఁ దోలంగమాని
తనులతాచ్ఛాదకాదభ్రనీలాభ్ర రంభాపరాగం బెడబాపమాని
చటులతరయోషిద్ద్విషదుచ్చైర్నిబద్ధ । బహుళకింకింక్రియోత్తరభంగిమాని
చేష్టలెల్లనుదక్కియచ్చెలివహించె । ఘనతరంబైన పాంచాలికాక్రమంబు 4

ఉ॥ కొండొకసేపిటు ల్కుటిలకుంతలి గాఢపరాకవస్తచే
నుండి ప్రబుద్ధయై తలయటూచి యొకించుకనవ్వి శార్ఙ్గకో
దండునితోడఁ జెల్వాల నుదారతఁ గన్గొనుచున్ విలాసితా
ఖండతఁ బందమేరిదనఁ గంజదళాక్షుఁడు వక్కెనెమ్మితోన్ 5

కం॥ ఏలపరాకైతివినీ । వాలాగునమాతృసోదరాదులునీకి
వ్వేళఁదలంపునవచ్చిరొ । బాలా నాయాననీకుఁ బన్పడఁజెపుమా 6

చ॥ ఆనృపసూను యగ్ర్యాసనమున నవ్యవధూప్రభుతా [illegible]
భినయకథల్ జయింపఁగను బెద్దయొనర్చియు నంతనాత్మభా
వనిహితవిస్మయ శ్రుతవిపక్షభరంబయు తోచి శారితో
ననియె నుదారతాఘనరసాయనమాధురిసాధురీతులన్ 7

మ॥ ఇల లేబోన్నకుఁ జేరి ప్రాలి యవితామెచ్చోటివో వింతరా
చిలుకల్ బల్కఁగ నాలకింపుమఁ బరాక్చిత్తంబుతో నుంటి న
ప్పలుకుం జెప్పుమటంటి వేని మనలన్ జాతంగనీక్షించి య
చ్చెలితో నొక్కశుకంబు మంజులవచశ్శ్రీఁ బల్కె నిబ్భంగులన్ 8

మ॥ తెలియంజూచితి మెంతయున్ నిఖిలదిగ్దేశంబ లాడాడకున్
గలపేరెన్నికఁగన్నకన్నెలఁగడున్ గన్గొంటి మెందైననుం
గలరేయిట్టివిచిత్రపాత్ర శుభదాకారాఢ్య లెంతైన ని
చ్చెలులెల్లన్ మనలక్షణాసతికిలో జేసుమ్ము రమ్యాకృతిన్ 9

కం॥ అరయఁగ నరోచకములీ పురుషమణిం గాంచు నేత్రపుటయుగములకున్
హరహార మురహర పురహర వరసఖనందనుల రూప వైశద్యంబుల్ 10

చ॥ అల మనలక్షణాసతికి నర్హుఁడితండు వరుండు గాఁగ నే
ఁ జలహితబుద్ధిఁ జూడ బహువల్లభుఁడన్నది యొండె కాని యం
చలశుకభర్త బల్కె నన వాహరి యేగతిఁ బక్షిభాషణం
బులు దెలియంగ నేర్చి తదిపొందుగ నాకెరిఁగింపు మెంతయున్ 11

సీ॥ నావిని భీష్మకనందనబల్కె మావారిపీటను బహిర్వనములోనఁ
గంకాళకటకనాఁ గలదొక్క శక్తి నేనా దేవి దర్శింప ననుఁగు జెల
నొడఁగూడి కన్నియ పడచనై యొకవాడు నీరాడి కడు శుద్ధి చీరఁగట్టి
కుడువక మునుప యగ్గుడి కేగి బంగారుపూవులనాయమ్మఁ బూజచేసి
యలికఫలకస్థలమున నంజలిఘటించి చక్కదనమును నాయువు సంపదయును
నతులకీర్తియు ధర్మపస్థితియుఁ గలుగు । మగఁడు గావలయునటంచు మదినిగోరి॥12

కం॥ దుర్గే లీలాలోలిత । భర్గే కరుణాకటాక్షపాలిత తనుభృ
ద్వర్గే రామస్మరణిని । సర్గే మాంపాహియనుచు సాగిలిమ్రొక్కన్ 13

క॥ కలకలముఁ జేసె నవ్వా। కలఁ గలవిహగంబు లొక్కగమి నైయెమిగులం
గలగళతనప్పుడుండితి। గలకలతోనే మిదేమికారణమనుచున్ 14

ఉ॥ అప్పుడు పాంథవేషమున నచ్చటనొంకొకవృద్ధసిద్ధుఁడీ
విప్పలుకెట్టిదోయనుచు నెంతయుఁ జింతిల నేల యవ్వి మేల్
జెప్పుటకాని యొండుమరి లేదనియూరడిలంగఁ బల్కినా
కప్పరుషాధ్యుఁడిచ్చె వర మండజవాగవబోధసిద్ధిగాన్ 15

ఆ॥ నాటనుండి నాకునానావిహంగమ। భాషలెల్లఁ దెలియఁబడుచునుండు
ననుచుఁ జెప్పఁ గృష్ణుం డంగుళి నాసాపు। టీతటమున సంఘటించియపుడు 16

క॥ మిగుల గనక్కజమనుచును। దెగువం జాలించి కేళి దిగ్గనఁ జనియెన్
మృగనయనయోర్తు గిల్కల। పగడపుపావలు నిజాగ్రభాగమున నిడన్ 17

వ॥ అప్పుడు నానాప్రసూననికాయకాయమానస్తంభీకృతరంభాకాండంబుపై
నొక్కింతయొరగి కొన్నినలఁ జెన్నగుపొన్నలకై మొగమెత్తి 18

తే॥ చాలలోలేక్షణుండై విశాలశాలి। సాలబాలపరివాళపరివాళపంజ
రాంతరనితాంతవిశ్రాంతకాంతరాజ। శుకయుగముఁ గాంచెఁ గాంచనాంశుకధరుండు

క॥ ఈగతిఁ గన్గొని యత్యను। రాగముతోనంతఁ జిల్కరాల్చిన యొకపు
న్నాగప్రసవముఁ గని యది। వేగమె కెంగేలఁ దాల్చి వెలదులతోడన్ 20

మ॥ అమరంగాఁ దమలక్షణాఖ్యకమలాస్యాలోకచూడావతం
సమునాభీపుట మిట్టిసంగునని యిచ్చన్ స్వాకెరుంగించుచం
దమునన్ రాజశుకాఢ్య మీవికచపున్నాగప్రసూనంబుఁ దా
ల్చె మదగ్రంబున లేమలార మిగులం జిత్రంబుగన్గొంటిరే 21

వ॥ అని వెండియుఁ దదాకారశోభావైలక్షణ్యంబు గాంచి మనుష్యవాగవబోధ
సామర్థ్యంబు వీటికిసంభవించ నేర్చునని తలంచి

సీ॥ ఓరాజకీరంబులార లక్షణయనుకోమలి యేరాజకూతురొక్కొ
యప్పణ్యాసంశీలుఁడైన విశ్వంభరాధీశుఁడే లెడిది యేదేశమొక్కొ

యట్టిదేశంబున నక్రాంత మమ్మహీధవుఁడున్న దేరాజధానియొక్కొ
పరిశుద్ధ తత్త్వభావస్వభావంబు లేపగిది మీకెరుఁగంగబడియెనొక్కొ
యీయలౌకికశోభ మీకెచటిదొక్కొ యిచటికే తేర మీతలం పెద్దియొక్కొ
యిన్నివృత్తాంతములును మాకేర్పడంగ వరుసనెఱిఁగింపుఁడని యదూద్వహుండు వేఁడ్కె

వ॥ ఇట్లు వేఁడినయతనియాత్మభాషావబోధకౌశలంబునకునక్కజంబంది యతని పున్నాగప్రసవాత్త్రైక్ష్ణ్యంబునకుమిగులఁదలయూఁచి యతనిపృచ్ఛావైఖరీ వైశద్యంబునకు మెచ్చి తత్సహసంభాషణాపేక్షులై నికటసముల్లసత్ఫుల్లవకుళమంజరీపంజరంబున నధివసించి యొక్కకీరసార్వభౌమంబు మనుష్యభాషణంబులనిట్లనియె.

కం॥ జోహా గోపురుషోత్తమ । యోహో నీసేయుప్రశ్నమొనరె సుదాహా
రాహంక్రియాపహారి । వ్యాహారాహీన విహితవైఖరితోడన్ 25

వ॥ అనిమరియును 26

ఉ॥ తానొనరించుదేశములఁ దద్దయు నంచితసంచితాసహ
శ్రీనిరపాయతం దనువశీకృతుఁజేసిన మెచ్చి భారతీ
జాని యొసంగమద్రమనుసంజ్ఞ నెసంగెడు నొక్కదేశ మో
మానవతీమనోజ మహిమండలిలోఁగల దందునారయన్ 27

మ॥ మతినెన్నందగి యానువత్సరికహేమంతార్ధ బాలామనః
కృతబాలాతపసేవనోద్యమ నిరర్థీకారదక్షధ్వజా
యుతవిభ్రాజితధర్మహర్మ్యములతో నుర్వీజనస్తుత్యసం
స్థితిఁ బ్రోలొక్కటి రత్నగోపురమునాఁ జెన్నొందునశ్రాంతమున్॥ 28

తే॥ అదియునిజరాజధానిగా నధివసించి । చెలఁగునద్దేశపతి బృహత్సేనుఁడనఁగ
నతనికీర్తిప్రతాపంబులరసి యొన్నఁ । ధరమె చిత్రశిఖండినందనులకైన॥ 29

కం॥ కోదండచండనిజభుజ । కోదండముదండమేలకొ మాకరిరా
ద్వేదండసింహ యిఁక నీ । వేదండనికొలుచు శత్రువిసరములతనిన్॥ 30

సీ॥ తనకుమద్ధతమధుధ్వంసిజాగ్రత్కరాగ్రస్థచక్రంబు కంకణముగాఁగఁ
దనకు జలంధరాంధకహారిబాహురింఖత్త్రిశూలంబు చిక్కంబుగాఁగఁ
దనకు ధరాంధరాంతకభుజాభిదురాసితల్లజంబది రచ్చబల్లగాఁగ
దన కంబుకీశహస్తప్రశస్తాగ్రపాశంబు సందిటిదోరకంబుగాఁగఁ

దనకునుద్దండదండభృద్దండ మెపుడు కొలఁదిమాల్గిసకపునుమగోలఁగాఁగఁ
మించుదుళికించి జగమాక్రమించి మించి । తనరెనమ్మేటి భవ్యప్రతాపలక్ష్మి 31

సీ॥ కాలమేఘంబైనఘనమకో సంఛన్నచంద్రతారకత నిజ్జగతిఁ బరఁగు
నమరాగమైనమానగునకో కీలాలపానంబుఁ గావించి ఫలమొసంగు
యామినీవల్లభుండైనరాజగునకో తనరారురేఖౌఘసాతయగుచు
వేలుపుటాపైనవెడలెనో కోకొన్కుమ్మలెపుడు కుంభగ్రాహ్య మీఁగితలపఁ
ద్వ్యక్తజీవనమైనఁ బత్రావలంబ మాచరించిన నగ్నిముఖాంతరమునఁ
బడినఁ దలక్రిందయిన నేమిప్రతియె దాన సరణి నెన్న బృహత్సేనధరణిపతికి 32

ఉ॥ ఆతఁడు పుత్రుఁడౌట మమునాదరమొప్పఁగఁ బెంచె నంత వి
ఖ్యాతగుణాఢ్యులన్ సుతులఁ గాంచియు వారలకన్న నెంతయుం
బ్రీతిదలిర్ప మమ్ముఁ గడుఁ బెద్దయు మన్ననసేయు మత్సమా
యాతముహూర్త మొప్పగునటంచు సబంధుకళత్రమిత్రుఁడై॥ 33

సీ॥ రమణ వ్రాయుదుము త్తరములు తత్తద్దేశపతులకు చప్పన్నభాషలెసఁగ
వివరింపుదుము పరోర్వీనాథసంధాన ఘనయుక్తి కౌశలగౌరవములు
ధీరయోధుల కుపదేశింతు మతులదుర్గత్రాణనైపుణీప్రక్రమములు
నీతిశాస్త్రాభినిర్ణీతవైఖరులతోఁ దగవులుదీర్తు ముత్తములు మెచ్చ
వాసఁగరాజాత్మజాలకు జెప్పుదుమసంఖ్య । వ్యాద్యసాహిత్యగీతాదివిద్యలెల్ల
సకలదేశాగతమనీషినుతవిజనుల । చొప్పలెఱిఁగింపుదుము మహీశునకు నెపుడు 34

చం॥ ఒకతరిలోకవార్తలను నొక్కతరిన్మృదుగానకౌశలం
బొకతరిసాహితీరసము లొక్కతరిన్ ఘనసత్కథాక్రమం
బొకతరిశాస్త్రవైఖరులు నొక్కతరిన్నిగమోపధానముల్
ప్రకటనచేసి యాధరణిపాలున కూరటచేతు మెంతయున్ 35

ఉ॥ చక్కెరలప్పముల్ మధురసంబును జున్ను రసాయనంబులున్
జిక్కనిమీఁగడల్ ఫలవిశేషములు న్మనుముస్నె మాకుఁ దా
నెక్కుడు ప్రేమతోడ భుజియింపఁగఁ బెట్టునపుక్కిలింప దా
చొక్కపువస్త్రనల్ గలిగిశోభిలపట్టపుదేవి యొప్పడన్ 36

వ॥ ఇంక మద్గమనకారణంబువిన్నవించెద మవధరింపుము 37

ఉత్సాహ॥ బల్లిదంపు సెవ్వ నొవ్వఁ బాఱియున్నయీజగం
బెల్లఁజూచి శేవఁ బ్రోవ నిందిరేశ్వరుండుదాఁ
గొల్లవాఁడఁ బండులుండుగుజ్జుముంతమావిసై
యుల్లసిల్లెఁదొల్లి యొల్లియోఁయనంగధాత్రికిన్ 38

గీ॥ తన్మనోహరకోటరాంతరమునందు । నత్యలౌకికతేజోమహత్త్వమునను
బుట్టితిమిమువ్వురముకీరపుంగవులము । వాణి యతివాణియును మహావాణియనఁగ

సీ॥ అందుమహావాణియనియెడుమజ్జ్యేష్ఠశుకశిఖామణి కళాస్ఫూర్తినొప్పి
యహరహంబు నపారబహుమానలీలతోవాగ్దేవికరపల్లవముననుండు
నాచిల్కఁగనిద్వాదశాబ్దముల్ గాఁవచ్చె నదిగానబ్రహ్మలోకాంతరమున
కరిగికన్గొనిముద్దులాడిక్రమ్మరనేగుదెంచుచున్నారమీతెరువుచేరి
మరియునిటమీఁదమారాజమదనుపుత్రి । యమితలక్షణ లక్షణయనఁగబరఁగు
నట్టికన్నియ కీడుజోడైనవరుని । వరసివెదకుచు నిపుఁడు మే మచటనచట 40

గీ॥ ఆనరారోహరూపరేఖావిలాస । విభ్రమంబులువర్ణింప విధి కశక్య
మైన నానేర్చుగతిఁ బురుషాగ్రగణ్య । నీకునెఱిఁగింపవలసివర్ణింతుఁగాత 41

చ॥ మెలఁతమొగంబుచందురునిమెచ్చుఁగుచంబులుకుందనంపుబిం
దెలకగుసంప్రతుల్ తళుకుదేఱెడుకన్నులుబిత్తరంపుగ
ల్వలపొరు గిందిరనీలపుసళాకలవంగడమారుతీవె తేఁ
టులపదుగందపుంనెరికడుల్ బిగియాజిగినెన్నిగాంచినన్ 42

గీ॥ అరుణపల్లవములఁబోలు నాపదంబు । నాపదంబులఁబోలు నయ్యాలకజాతిఁ
మలకజాతముఁబోలు నిత్యముఖలీల । నిత్యముఖలీలబోలునన్నెలతనడుము 43

సీ॥ మరునివిల్లెక్కుడుపొరయకుండగనాగశివవిలాససన్ఫూర్తిఁజెందుబొమలు
పేరనంటులఁ బెచ్చుపెరుఁగకుండగవంచె భద్రలక్షణములఁబరఁగుతొడలు
జెలువైనకృష్ణాహి తలఁదొత్తకుండంగనడఁచె విరాజితంబైనయారు
సొగనుమీలను ముల్లుచూపకుండహరించె ఘనరశ్మిజాలవహకన్నుదోయి

యిందుకళలెల్ల గణనకు నెక్కకుండఁ । బట్టె బహుళద్యుతుల్ గల్గు లతలను
గందు నెమ్మల బొడచూపకుండఁ జేసె । వితతశుచిపూర్తిగల యలివేణివేణి 44

క॥ చన్నులకోకగుబియె పదా । ర్వన్నెపసిఁడితమ్మిమొగడవన్నెల్ గిన్నెల్
కన్నియపిఱుఁదున కెదురే । చెన్నగుబలుదీవిగలుగు సిరులున్ గిరులున్ 45

గీ॥ అల్పతరమఁట యాసరోజాక్షిమధ్య। మెన్న నది సుఖమైతోఁచకున్నె పతికి
ఘనతరంబఁట యాకంబుకంఠిజఘ । మెన్న నె సహ్యమై తోఁచకున్నె పతికి 46

చం॥ చెలిగళసీమతోడ నెనసేయఁగనొంశుపరంబె మానినీ
తిలకమునాభితో సవతుదేసుకరంబె లంతాంగికుక్షితో
లలినొకటీడుచూపఁగదరంబె మదిన్ గడుసాహసించి యా
నెలతుకకానుతోసరిగణింపఁగఁబూనసుఖంబెయేరికిన్ 47

సీ॥ తారావళులఁబట్టి తారావళులఁ జేయుసత్వంబుఁజూపె నా నఖి నఖములు
నీరజంబునుఁబట్టినీరజంబుగఁ జేయుసారస్యమొంచె నా చానమోము
మదవారణముఁబట్టిమదవారణము జేయుభద్రతమెచ్చె నాపడతినడక
యాపదాళులఁబట్టియాపదాళులఁ జేయుఘనతకుఁబెనగె నా కాంతవేణి
యెక్కువలయంబులనుదమి నేపుమీర । నెక్కువ లయంబులొనరించునీక్షణములు
ప్రౌఢిజీవనభంగముల్ ప్రాపితకూర్ప్య । ముసప జీవనభంగముల్ పెసుచు వళులు

సీ॥ బాలపాక్కలి కొక్కబావి జోడంటిమా యల బరోద్ఘాటనంబులఁ గృశించు
సతిమోమునకుఁ దమ్మి సరియంటిమాభువనంబులోమిగులంగ నాలియయ్యెఁ
గొమ్మపాలిండ్లకుఁ గొండ లీడంటిమా బ్రతుకెల్ల రాకొట్టుపాలుజేసె
వెలఁదిచూపులకుఁ బూవింటిజోదమ్ములు సాటంటిమా విరిపోటులయ్యె
నొగి మహారామపదనిష్ఠనున్న ఘనను । శాథిశాయితనున్న శైలాఖ్యనున్నఁ
దగఁ బరాశ్రయితనున్నఁ దత్తదంగ । రూపభాగ్యంబులవి చెందనోప వెందు 49

మ॥ వనజాక్షీతిలకంబుపాక్కలిమహావాప్యాకృతిన్ సంగ్రహిం
చిన మూలంబున నక్షయస్ఫురణచేఁ జెన్నొందు టాశ్చర్యమే
యనఁగా నేల విశేషజాతిసమవాయశ్రీమయంబై వధూ

జనచూడామణమన్నియంగమార్దవముని స్సామాన్యమాటబ్రహ్మే 50

చం॥ అల చెలి లంబకేశనిచయంబునుతింపఁదరంబె యయ్యరో
విలసితముఖ్యవర్ణమునువీడనియద్దిరయెదానిసాటి గు
బ్బలసిరులన్నఁజోద్యములు భవ్యతరాగ్రతనొప్పునవ్వియే
కొలదులు వానికింకనొనగూడునె యున్నవి యెన్నియేనియున్ 51

కం॥ అన్నలుమోములదేవుం । డన్నాతికి లేదు మధ్యమని చెప్పుటకై
సున్నలిఖించినకై వడిఁ । గన్నియకునునాభి వింతకాంతులనమరున్ 52

చం॥ లలితకటీరఘుమధ్యజవిలాసమహీధరనాభికందర
స్థలరుహరోమరాజిసముదాత్త తమాల లతాధివాస మాం
సలకుచ చక్రదంపతులు చక్కఁగఁదెచ్చుమృణాళనాళవ
ల్లులగతినొప్పఁ బంకజవిలోచనబాహువు లింపునింపుచున్ 53

చం॥ అలకటి కప్పఁగొప్పఘనహాటకవారిదఘోటకాశ్మముల్
కళుకులుదేరఁజెక్కుసరిగద్దెలునిద్దపువెన్ను నెత్తపుం
బలుకయు నయ్యెఁ గల్కి యలప్రాయపుఁగ్రొవ్విరితోటలోన వ
ర్తిలురతికాంతకున్ మొగలిరేకుకటారిమిటారిరౌతుకున్ 54

మ॥ అల పుష్పంబులు జెందెఁ బొందుపడ నయ్యబ్జాక్షి హాసాంకురా
త్యలఘుశ్రీలకుఁదక్కువై మిగుల నూనాంకంబుఁ దత్కాంతికాం
క్షల జన్మంబులు పెక్కుసేయఁ బ్రసనాఖ్యం దానఁ జొక్కంపుఁ జా
యలుగల్గన్ సుమసంజ్ఞ నంత సుమనఃఖ్యాతిన్ సుచిత్తస్థితిన్ 55

తే॥గీ॥ అట్టికన్యాలలామంబు నంబుజాక్షు। నీవెవరియింపఁదగుదువు నిక్క మింక
దేవ దేవరనామంబు దెలియవలయు । నన్న నెఱిఁగించె శ్రీకృష్ణుఁడనుచు నొకతె

వ॥ అంతనక్రూరసార్వభౌమంబు పుఃపునరభివందనంబులాచరించి 57

సీ॥ మంగళంతే ఒఖిలామ్నాయశాఖాశిఖా పల్లవాయితదివ్యభవ్యచరణ
మంగళంతే రమామానినీకుచశైలనీలాంబుదీభవన్నిర్మలాంగ

మంగళంతే నాభిమహితసరస్థపంకేరుహకర్ణికీకృతవిరించ
మంగళంతే ఽంఘ్రితామరసనిష్యందమరందద్భగీరథనందనీక
మంగళంతే ఽక్షిభాపసంప్రాప్తయామి। నీశదినకర తౌల్యాపరిక్షమాణ
హస్తగతకీర్తితేజఃప్రశస్తదీప్త। శంఖచక్రాభరణ దేవసార్వభౌమ 58

చక్రబంధము

శా॥ సత్యాభాతనవేందుమౌళిరచితా సంఖ్యాప్రకారస్తనా
నత్యేప్యస్సుభకరామ్రభానరతతన్మాకన్యకాకృష్టధీ
రత్యేకార్ద్రకటాక్షపక్షిరథజైత్రావిశ్వభూతిభ్రవా
వాత్యాభూసలిలానలాంబరమయీ వాఘీరథీరోత్సవా 59

పుష్పబంధము

స్రగ్ధర॥ రామాకామా రమాసంశ్రయ నయజయసంగ్రామసీమప్రమత్తా
ధామాత్మామార్యమాభూధరవరభరణా దారితారిస్వరిభ్య
స్థేమాసామాగమానందితిహతవితతాశ్రీకలోకత్రికప్ర
క్రామా శ్యామాబ్దమాలాక్రమవిమలమహాకాయ గేయప్రయత్నా 60

వ॥ అని స్తుతించి 61

ఉ॥ నీకునభీష్టమేని రమణీయగుణోదయ భవ్యనవ్యలీ
లా కలితాయతాక్షి యలలక్షణనాఁ గలకొమ్మ సమ్మతో
ద్రేకమెలర్పఁగన్ నినువరింపఁగఁజేయుదు రాయబారినై
యో కమలేశ! పదమహోత్పలదాస్యమె యోగ్యశమాటచేన్ 62

వ॥ అని సాంత్వకరణంబుగా నక్రూరసార్వభౌమంబు సర్వంబు విన్నవించిన వి
స్మితస్మితవదనుండై యవ్వలవీవిభుండు 63

శా॥ రామాకోమలరామణీయకకథాప్రారంభముల్ నిర్జరాం
ధోమాధుర్యధురీణముల్ మొదల సంస్తుత్య త్వదీయాచ్ఛ వా
చామార్గంబున నిర్గమించిన విశేషస్ఫూర్తితో నవ్వియో
కామాశ్వాన్వయ భూరిభూరితర సౌగంధ్యస్థితిన్ బొల్పవే 64

క॥ నీ వప్రార్థితపూర్వము । గా వెలఁది నినుఁ వరింపఁగాఁ జేయుదు నే
వే వేగ ననుచుఁ బల్కుట । భూవినుతా కొంగుముడియ పోలుఁ దలంపన్ 65

సీ॥ అఖిలవత్సరములు నంబుజాక్షీ వియోగులకు విలంబు లోగుణసముద్ర
యుభయాయనములుఁ కాంతోరుదుర్విధులకు నుత్తరంబులు విచిత్రోజ్వలాంగ
ఋతువులన్నియు సుందరీదూరులకు శరత్తులు కీరవంశపాథోధిచంద్ర
సకలమాసములు యోషారిక్తజనులకు జ్యేష్ఠంబు లమలభూయిష్టచరిత
పక్షములు రెండు బహుళములౌ ప్రాజ్ఞతిలక । తిథుల శేషము దశములు ద్రిక్తతేజ
వారములు సర్వమును గురువారములు ప్ర । సూనశరహయప్రియవధూశూన్యులకును

చం॥ అలికచయూరురంభల భుజాంచితశాఖల నాభిదీర్ఘికన్
బలితపుగబ్బిగుబ్బ పువుబంతులఁ జెల్వగునవ్వు వెన్నెలన్
గళకులుగుల్కుపల్కు ననుగ్రపుఁ బల్కుల మోవి పానకం
బులఁ దనివందికా కెటులు పుచ్చెద నిట్టివియోగతాపమున్ 67

క॥ అదికాక యింక నే నా । మదనుని శరరీతులకును మార్పడలే నో
మృదుహృదయ తత్సుధాకర । వదనన్ ఘటియింపజేయవలయున్ వేగన్ 68

క॥ వలవదు తెలుపఁగ విద్వ । త్కులతిలకమ నీకుఁ గార్య గురుతర సరణుల్
తళతళమను రెక్కలతో । వెలసిన ఖగపతికిఁ దగటి వీవనవలె నే 69

వ॥ అని యనురాగవ్యంజకంబుగాఁ బల్కిన నప్పుడు 70

చం॥ లలనకుచంబు లిట్టుకరలభ్యములయ్యె డునీకునంచు న
చ్చిలుకలు రేడు దీవెనలు చేసి యొసంగె సురారిహారికిన్
జలరుహగర్భలోకపదసంగతి రాఁ దన కిం ద్రుఁడేర్చి సం
బళముగ గట్టు నందనజభవ్యఫలంబులు రెండు మెండుగన్ 71

వ॥ ఇట్లు సమర్పించి దేవా వాచాడంబరవిలంబనంబు లింక నుచితరంబులుగావు గా
వున వెడలెద నాజ్ఞాపింపుమని యక్కీరసార్వభౌమంబు పునరభివందనంబొనరించి సా
నుకంపుడై రత్నగోపురనగరాభిముఖ్యంబునన్ జనియె నంతనచ్చట 72

సీ॥ చిన్నటనాఁడు కార్చిచ్చు జేఁజుట్టఁగాఁబీల్చినబింకముల్ బెసకవయ్యె
నల నాఁడు సుడిగాలి నలయించిపొలియఁగఁ జిదుపుజంఘాటముల్ సాగవయ్యెఁ
బోనాఁడు రాముఁడై బూతంపుఁజిల్కలఁగొట్టినబడబడల్ గట్టువడియె
మునుపు గజేంద్రుఁబట్టినకోల్ మొసలిఁబోవనడచుహళాహళుల్ నడుపవయ్యె
నపుడుతను నేచుఘన విరహాగ్నియందు । మలఁగుపవనునియందు రాచిలుకలందు
మరు సిడమునందు మద్రభూవరకులోత్తమాత్మజాయత్తచిత్తుఁడై నట్టిహరికి 73

చ॥ కమఠకిటిక్షితీశకులఖండనవామనజన్మవాసనా
క్రమమున సంసచన్నఖతగాంచును జీరునరాతలంబుని
త్యముమరిరాజనంగలఁగుఁ దద్దయుమానముదాల్చు రుక్మిణీ
రమణుఁడుపంచసాయకశరారుశరాహతిపాలితాత్ముఁడై 74

క॥ నీలాంగుడుశుకసన్నిత, బాలాజఘనేక్షణములు భావించుకొనున్
నాళీకాస్త్రుఁడుచిత్తము । నేలకుగోలకునుదెచ్చు నేర్పరిగాఁడే 75

వ॥ అంతఁదదంతఃపుర కాంతావర్గంబును స్వాతిశయితరూపరేఖాసంపన్నసప
త్నీసమాగమసహితభూతనిజపాండిత్య ప్రపంచయైనరుక్మిణి నుద్దేశించి 76

సీ॥ తననఖప్రకరంబు తనకె వాడితనంబుచూపెఁగాయని సత్య పోపియాడె
తన్నుఁగట్టఁగఁద్రాళ్లు తానె తెచ్చునటంచు నలినినారతఁబల్కె వాసుదంత
ని ప్పనియెడిమాత్ర నే నోరుపాక్కనాయని చెప్పెఁగాఁబోలుననియె భద్ర
మంచిమాటల నాటమాని యోడించుకోవలసెఁగాయనె జాంబవత్తనూజ
చేయునవియింక గతజలసేతుబంధ । మిత్రములటంచుబల్కెన మ్మిత్రవింద
యనఁగ నేటికి దైవమన్యత్రచింత । యేత్తనుచుఁబల్కెయూరార్చెనితనూజ 77

వ॥ అప్పుడుమాధవుండు శుకపికనికరకోలాహలభీకరంబయిన యవ్వనంబువెడ
లి నిజమందిరంబుం బ్రవేశించి సముల్లసితపల్లవతల్లజపేల్లితాదల్పప్రదేశంబున నెమ్మేను
వాల్చి యక్రూరకులధురంధరుపునరాగమనంబు ననిరీక్షించుచుండె నొక్కభంగి నంతని
క్కడ

సీ॥ వరపచేళిమ ఫలాస్వాదనలీలతో బెళిదంపుఁడవులు వెసలివెడలి

శతపత్రఘుమఘుమాంచిత జలకేళితోఁ గాటంపుఁగయ్యాలు దాఁటిదాఁటి
రంగత్సముత్తుంగ శృంగవిశ్రాంతితో మెండైనకొండల మించిమించి
తత్రత్యవస్తు సందర్శనఖేలతోఁ గడుపెద్దపల్లెలుగడచిగడచి
హర్మ్యాగత గాత్ర గీతభేదాభ్యుదీత । ఘనఘనాఘనవృత్య దగారబర్హి
రుతసముత్క్రాంత్యదంతికారుణరథాహిబంధయగునాత్మపురిఁజేరెఁబతగమౌళి 79

తే॥ రత్నగోపురమీరీతి రాజశుకము । చేరి హర్షంబుతోఁ బ్రహత్సేనునతని
దేవిఁగని మ్రొక్కి పుత్రపుత్రీగణంబు । నుచితవైఖరి మిగులబహూకరించి 80

శా॥ అంతన్ వారికిబ్రహ్మలోకమున నిత్యంబుంబ్రవర్తిల్లువృ
త్తాంతంబంతయు బూసగుచ్చగతినభ్యంచద్వచస్ఫూర్తితో
నెంతేవింతగఁజెప్పి యిచ్చెమరి మానీందాద్రిధార్యంబు ల
శ్రాంతాక్లాంతసుగంధసాంద్రములు భాషాదేవినిర్మాల్యముల్ 81

వ॥ మరియు నక్కీరసార్వభౌమంబు మజ్జన భోజనాద్యుపచారంబుల విశ్రమిం
చి సుఖంబుండ లక్షణాకన్య యేతెంచియిట్లనియె 82

కం॥ ఓయీ రామన క్రిమ్మర । వే యిటకేతెంతునను చువెడలియు నిటు ల
త్యాయతమగునాలస్యము । జేయ నిమిత్తంబునాకుఁ జెపుమాయనినన్ 83

చ॥ వినిశుకరాజ మమ్మథుపవేశికియిట్లని చెప్పె వేగఁ ద
ద్ఘనపథపద్ధతిన్ వెడలి క్రిమ్మర మేమిటురాగ నేత్రముల్
దనివివసింపఁ దత్ప్రతిఫలత్సురలోకమనంగ నంబుధిన్
గనఁదగనొక్కపట్టణ మఖండితమండితభర్మహార్మ్యమై 84

వ॥ మరియును 85

సీ॥ స్ఫారహీరమసారసారవారాభినిర్మితసాలరేఖకు మెచ్చిమెచ్చి
యంబరసరిదంబచుంబికేతుకదంబకాంబరాద్రితకు లో నలరియలరి
హాటకఖేటకవ్యాప్తనాటకకూటవైచిత్రి కాదల యూఁచియూఁచి
రంగదంగణనటత్తుంగతరంగవిస్ఫురితమూర్తికి మదిఁజొక్కిచొక్కి

వెదలఁ జాలక యమ్మేటిపిటిలోన । గాటమైయొప్పు నొకపూవుదోటనున్న
పొన్నపైఁబ్రాలి విశ్రమింపుచును గంటి । మప్పుడటక్రింద నొకపూవుజప్పరంబు

వ॥ అందు 87

సీ॥ ఘుమఘుమల్ దిలకించు గుత్తంపుసిగచుట్టు బొండుమల్లియపువ్వుదండవాని
నడుమఁగస్తురిరేఖయిడిన క్రొన్నెలనామ మలతినామోమున నలరువాని
నిద్దంపుసుప్పాణినిడుదయుంటులఁ దేరుతళతళల్ చెక్కులఁ దనరువాని
బంగారుచాయచేఁ బొంగారుపచ్చని జిలుగుదుప్పటముపైఁ జెలఁగువాని
యలుత గుబ్బితైనపతక మల్లాడువాని బలచవలఁదినసిరిగంద మలరువాని
జేడియలతోడజూదంబు లాడువానిఁ । గాంత కన్నులుచల్లఁగాఁగంటినొకని 88

సీ॥ అతనికన్నులచెన్ను లంబుజంబులకెల్లదిట్టలై చక్కట్లు దిద్దునమ్మ
యతనిచేతులరీతు లభినవామర్త్య మహీజశాఖల నేర మెన్నునమ్మ
యతనిగోరులతీరు లమలకైరవ పలాశావళిఁదూలఁ బోనాడునమ్మ
యతనిమాటలతేట లతిసుధాధారల ధట్టించిమిగులఁ జీకొట్టునమ్మ
యతని చెక్కులటెక్కు లున్నతివహించు । మించుటద్దంపుజిగి నీసడించునమ్మ
యతనితళుకులబెళుకు లత్యలఘునీల । పాళికలనెంతయును సిగ్గుపరచునమ్మ

మ॥ బిగువుంజన్నులుగాంచిమాను నల జంబీరంబు బీరంబుఁ గ్రొం
జిగిమోముల్గనిసిగ్గునక్ వదలు రాజీవంబు జీవంబు విం
తగ భ్రూరేఖలుఁజూచిభీతిలును గోదండంబుదండంబు త
జ్జగతీమోహనుమ్రోలనున్న చెలులం జర్చింపఁగాశక్యమే 90

చం॥ వినుమత డెంతజాణయొ యవేద్యమదీరితజాతిభాష నె
మ్మనముఁజక్కఁగాఁదెలిసి మమ్ముసనీతివినీతివాక్యముల్
దనరఁగఁబల్కరించెఁ బ్రమదంబున నేనునువారిచెంత యం
దొనరుప్రవాళపీఠమున నుండి సుబోధమనుష్యభాషలన్ 96

సీ॥ మొదలజెప్పితిని పాముల చూడముగ మచ్చారుకులస్వామి పౌరుషములు
అటమీద సరహస్యమైయొప్పఁదెలిపితిఁ గలితయాతాయాత కార్యసరణు

లంతఁ బ్రసంగత నతిసుబోధముగ నుపన్యసించితి శాస్త్రిభంగులెల్లఁ
దదనంతరమున నెంతయు సవిశేషంబుగాఁ జూపితిని గానకౌశలంబు
మరియు బ్రహ్మాదిలోకసామ్రాజ్యవర్త । మాన మెంతయుఁ గరతలామలకముగను
విన్నవించితిఁ బ్రమదమావిర్భవింప । నాజగన్మోహనునితోడ నంబుజాక్షి 92

ఉ॥ అక్కజమైనచక్కఁదన మారయ వేలుపురాచబిడ్డకున్
జక్కఁర మెక్కుఁజక్కఁగలజాణకుదండ్రియతండు కందులే
దొక్కటివింతదానకళ యొప్పున నత్తెరగంటియీగికిన్
జొక్కపురేఁడి తేరుగలశూరుని చూలికిఁ దాత మానినీ

వ॥ వెండియు 94

కం॥ పురుషుండాతఁడు కృష్ణుఁడు పురమది ద్వారకయటంచుఁ బొసఁగఁగఁ నొకత
త్పరిచారిణివలనం గడు । నెరిఁగిమహానందభరితహృదయుత నుంటిన్ 95

వ॥ అదియునుంగాక మున్ను పెద్దలవలనఁ దత్స్వరూపస్వభావంబులు వినియుం
డుదు నతండు లీలామానుషుండగు శ్రీవల్లభుండు గాని సామాన్యుండు గాడు మరి
యును 96

ఉ॥ ఆతఁడు నిన్వరించుటకు నర్హుఁడు గాఁదలపోసి నీ మనో
జ్ఞాతతరూపరేఖలపు డన్నియుఁ జెప్పక జెప్పినట్లు నేఁ
జాతురితో వచింపఁ గడుసంతసమంది నిజాంబుజాననా
జ్ఞాతముఖానురాగమున ఘన్నముఁ జేసెను దత్ప్రమోదమున్ 97

సీ॥ శక్రపక్షోజ నీచన్నులు సఫలమూర్తులటంచుఁ బొగడంగ దొరయునమ్మ
వారిజాతాక్షి నీవాల్గన్ను లతనులక్షణములంచు నుతింపఁ జాలునమ్మ
కాండౌసనభ్రూయుగళి నీదుబొమలు రేఖాశాలులనఁ గీర్తిగాంచునమ్మ
కరభోరుయుగళి నీకలికిలేదొడలు భద్రకరంబులన నుచితంబులమ్మ
కంతుజక్కఁదనంబు జయంతుసొగసు । నలవసంతునివింతయొయారి పంతు
కన్నకువు సేయు నారాయవస్నకాని । బిగువుకౌఁగిలి నీకులభించెనేని 98

తే॥ తగినమగవానికౌఁగిటఁ । దవరగల్గు । నలిచికురయౌవనంబది యౌవనంబు
తగినమగవానికౌఁగిటఁ దనరలేని । యలిచికురయౌవనంబది యౌ వనంబు॥ 99

వ॥ అని యక్కీరరాజంబు యావదర్థబోధనవైశద్యహృద్యంబులును ననేకాభిప్రాయసందర్భగర్భంబులును బ్రేమప్రసక్తమానకౌశలపేశలంబులును సుధామాధుర్యంబులును దయారసావగాహనమోహనంబులును నైనవాక్యంబు లపరిమితంబుగాఁబల్కినఁ దత్సమయంబున. 100

కవిరాజవిరాజితము.

వరపరిచారక సంసృతితారక వాంఛితపూరక హేమమయాం
బరపదధారక ధీరచకోరకమండలతారకనాథ సువి
స్తరసవికారక వేదవిధూరక శాస్త్రవిదారక శుభ్రగరు
త్సరసిజకోరక సింహకిశోరక సౌష్ఠవవారకచారు శుకా 101

గద్య.

ఇది శ్రీమద్రామానుజభాగినేయకులసార్వభౌమ శ్రీమన్నల్లనాచార్యపరిచర్య
ధుర్య చెన్నకేశవాచార్యపుత్ర తిరుమలాచార్యపౌత్ర గౌతమ
గోత్ర సింహాద్రివెంకటనామధేయ ప్రణీతంబైన
మహాప్రబంధ చమత్కారమంజరీ
కోరకాయితంబగు ద్వితీయా
శ్వాసము.

చమత్కారమంజరి.

—:[o]:—

తృతీయాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీనిలయపాదభక్త స । మానాధికపహితమోక్షమంత్రీకృత ని
త్యానందావహశుభ రా । మానుజనిజనామధేయ యతికులతిలకా॥ 1

వ॥ అవధరింపుము. 2

ఉ॥ అవనితాశిరోమణియు హర్షమిగుర్పఁగఁబల్కెఁజిల్కతో
నీవటకేగు వెన్కఁ దరుణీజనముల్ గొలువంగ దంతపుం
జావడిమీఁదఁ గుందనపుజంత్రముమీటఁ దదీయతాళశి
క్షావిధి కాడిన ట్లెడమకన్నదరంబలుమారు నంతటన్. 3

సీ॥ వాతపోతక సమాధూతపింగళజటాఝూటసౌదామినీసముదయంబు
రమణీయతర రమారమణీరమారమణానుభవాశ్రు పయఃకణములు
గలితరణద్వల్లకీకాండసంఘటితాభిరామ కోమలకృష్ణనామదర్భ
ఖండనాఖండితతాండవోచిత చామరాంకమిళద్బలాకావళియును
మెండుకొనిమింటదుగ్ధాబ్ధిదండనుండి । నీరదముబోలెఁజనుదెంచె నారదుండు
బహుళతనుకాంతినిర్జిత పారదుండు । సకలవేదాంతవిద్యా విశారదుండు. 4

కం॥ వచ్చిననంజలియిడి నే । నిచ్చివయర్ఘ్యాదికమున కెంతయుమదిలో
మెచ్చి వరుఁడెవ్వఁడనుచున్ । దెచ్చిప్రసంగంబుఁ జిత్తధృతినిట్లనియెన్. 5

కం॥ ఓకాంత ద్వారవతిలో । శ్రీకృష్ణుఁడనంగఁ బురుషసింహుండుగలం
డాకారవిజితమకర ప । తాకుఁడువిభవానమిత శతక్రతుఁడెన్నన్ 6

చం॥ అతనివరింపవేని జలజానన నీ యకలంకవిభ్రమా
న్వితమగురూప మబ్ధిఁ బ్రభవించినవర్షమురీతి నిష్ఫలం
బతనివరించితేని జలజానన నీ యకలంకవిభ్రమా
న్వితమగురూప మించునజనించుఫలంబయి యొప్పు నెప్పుడున్ 7

తే॥ శుద్ధవిజ్ఞానయోగదక్షులము గాన । మా కెఱుంగనియది లేదు లోకములను
ధరణిలోఁ గృష్ణుఁడే నీకుఁ దగిన మగఁడు । పడుచ యిది నమ్ము మాతండ్రి బ్రహ్మ యాన

చం॥ కమలదళాక్షి కృష్ణుఁ బిగిఁ గౌఁగిటఁ జేరఁగఁ గల్గుదన్క సాం
తముగ గ్రహించి యిద్ది వివిధంబుగఁ బాడుచుఁ బ్రొద్దుబుచ్చుమం
చమరఁగ వ్రాసి యిచ్చెను దదంకనసంకలితాత్మవాక్యదం
బమునఁ జెలంగుగీతము ప్రబంధమునుం గరుణాసమగ్రతన్ 10

వ॥ ఇట్లనేకవిధంబుల నాదరించి యమ్మునిపుంగవుం డంతర్హితుండయ్యె నేనును
దద్వాక్యంబులు విశ్వసించి కృష్ణయికవగణలాలసమానసనై భవదాగమనంబు నిరీక్షింపుచుం
డ నీవును నేగుదెంచి తదీయపాణిగ్రహణాంబె బోధించితివి 11

కం॥ మేలిది రోగియు వెజ్జను । బాలే కోరినవిధంబు పాటిల్లుచు నీ
వేళకు రెండొక్కటియై - చాలమనోమోదనంబు సాగించె జుమీ 12

వ॥ అనిన విని యక్క్రూరం బభినందించి 13

కం॥ ఈతరి నినిట్టికార్యము । భూతలపతి కెఱుఁగఁ జెప్పఁ బోవలయు "మనః
పూతం సమాచరే" త్తన । నోతరుణీ వినవె వార్త యుర్వీస్థలిలోన్ 14

కం॥ అనిమరియు రాజు పాలికిఁ । జనితద్వృత్తాంతమెల్ల సరసోక్తులచే
వినుపింపనిట్లు నేఁడె । ఘనిపనిఁ జేసితివటన్నఁ బరమప్రీతిన్ 15

కం॥ గణనాగోచరసముచిత । ఫణనా కార్యంబుఁ జెప్పఁ బట్టదు నీకున్
మణిజాతికిఁ గాక నభో । మణికి మెఱుంగిడఁగవలెనె మదినూహింపన్ 16

వ॥ అని మరియు. 17

తే॥ దండియగువిల్లు మత్స్యయంత్రమును బెట్టి । యిద్ది మోపెట్టి యీయంత్ర మెవ్వఁ డేని

సేయువానికి నాపుత్త్రినిత్తుననుచు । నట్లుచాటించెధర్మశీలుఁడవనియం దు 18

వ॥ అంతనతండు సేయుక్ప్రస్థాగమనోపాయంబునకు నానందించియతనివీడ్కొని

తే॥ మగుడ నేతెంచునక్క్రూరమాళిఁబల్కెఁ । బంచముఖమధ్య కొంచక వంచితప్ర
పంచ యువజనసంచయపంచవిశిఖ । పంచవిశిఖదళన్మనఃపద్మయగుచు 20

సీ॥ రామన్న యిట్టిసిరాళితాళగజాల సొబగుచెల్లెలిఁ బ్రేమఁజూడవోయి
రామన్న చూచి తిరముగా “శుభస్యశీఘ్రం” బన్నవార్తలోఁ గాంచవోయి
రామన్న కాంచి ద్వారవతీపురంబున కతివేగశాలివై యరుగవోయి
రామన్న యరిగినిర్జనతరంబైనట్టియవసరంబొక్కటి యరయవోయి
యరసి రామన్న యిట్టివృత్తాంతమెల్లఁ । జెవికినింపుగరమణితోఁ జెప్పవోయి
చెప్పి రామన్న యచ్చెలిజీవితంబు । నీదుపైనున్నదనుచు వర్ణింపవోయి 21

తే॥ పండితోత్తమ శుకసార్వభౌమ యేను వచనరచనలు బోధింపవలదునీకుఁ
దోడనే మించిసహజమాధురులునించు। నించుమొక్కఁడుఁ బాలెత్తి పెంచవలెనె 22

తే॥ పూనుకార్యము సశిఖరగ్రైనదనుక । నిల్పియాలస్యమొనరింపనీతిగాదు
బంతియొగపైచి సెరిదప్పబాడియగునె । యొసటఁ బ్రాలిడి ముచ్చట కేగదగునె 23

వ॥ అనినవినియక్క్రూరంబుసర్వంబు సెరింగించి ద్వారకాభి ముఖంబుగఁ జనియె
నంతనిక్కడ 24

చం॥ తొలఁగని వేడ్కఁ బద్మినులతో గతులన్ విహరించినట్టి పే
రలయికదీర నబ్ధిని సహస్రకరుండు తటాలునన్ జవా
త్యలఘుత (గుం)కె నెంతయుఁదనబ్ధిబహిఃప్లుతమైనబాడబా
నలమనితోఁచలోకనయనంబులకున్ నెరనెర జపుంజముల్ 25

తే॥ ఆకసంబంత వితరణిరాయె నమ్మధ్య। తమము నైయొప్పె విహితభాక్రమతనుండఁ
నిజకళాస్ఫూర్తియంతయు నెరపుకొనుచు । నెసఁగుద్విజరాజమండలం బేసుదెంచె 26

మ॥ చెలువైయంబుధిఁగూలహేళియులయించెంగొమ్మతాపాగ్నివా
దులకుంబట్టఁగవచ్చెసంజయనునత్తోరంపుటౌర్వంబు త

ద్గళదుల్కావృతభూమమై చ్చెనుడుయుద్ధ్వాంతాఖ్యఁ దద్ఘాటికా
కలనల్ మాన శశాంకుఁడై యెదుట నే కన్పట్టెనయ్యబ్జుఁడున్ 27

ఉ॥ ఉదయగిరీంద్ర దుర్గముననుండి మహోద్ధతచక్రి శత్రు నె
మ్మదినిడి రాఁగఁ దారకసమాజము మీఱఁగ రాజుఁ గాంచి కా
ట్టెదుట విభిజ్ఞతంగువలయేశ్వరవర్గము నీలవస్త్రముల్
పదపడి చించివైచు గతిఁ బాయలుఁబాసెఁ దమిస్రసంఘముల్ :8

ఉ॥ ఆయత ఫేనపుంజవసనాంచల మెత్తి మహోర్మి బాహులన్
గాయజుఁగూడి పాంథులను గాసిలఁ జేయుటనీతిగాదు రా
రా యటుపోక శీతలకరా యని కూయిడు రీతి నెంతయున్
మ్రోయుచుఁ బొంగెనంతట సముద్రుఁ డముద్రితవారిపూరుఁడై 29

వ॥ అంత 30

కం॥ వెన్నెలవడఁదాఁకెడుగతి। నున్నదిఁగని సన్నుతింపనోగిఁడ విలెననన్
గన్నియ చెన్నగుపున్నమ। వెన్నెలవడఁదాఁకెనపుడు విన్నఁ దనమునన్ 31

వ॥ అప్పుడు పరిచరవనితాజనంబు తత్కన్యపై నిర్దయుండై పరితపింపజేయు
చంద్రుని వేడం దలంచి 32

సీ॥ పూని భువనరాశిలోన శ్రీరామానుజాఖ్య సన్నుతిఁబొందనవతరించి
సుస్థిరామరులకచ్చుపడంగ విమలస్వరూపకళాదానరూఢిఁజూపి
చక్రాబ్జితపనంబు సవరించి యెంతయు సరసులకు ముదముల్ చక్కఁజేసి
మగఁటిమి నాశంకర గురుకోటిరోన్నతులఁ గళామాత్రఁ గ్రిందుగనొనర్చి
యాదరింపుచునాత్మపాదామృతమునఁ । దవిలిజీవులప్రచుర సంతాపమడఁచి
యలరితివియంచునార్యాళియభినుతించె । సేవ్యగణపుంగమున రాజ చేరియపుడు 33

వ॥ అంతలక్ష్మణాకన్యయిట్లనియె 34

మ॥ ధరలోనన్ ద్విజరాజనామమున సత్సంగంబునం సత్కళా
నిరతిన్ మించియు నుత్పలప్రియుఁడనన్ నిత్యంబు రాజీవసం
హారణంబక్కరజాలముల్ సొనిపి సేయంబూను నీచంద్రుడో
తరుణీవీనికి నెంతజేసిన దయాదాక్షిణ్యముల్ గల్గునే 35

చం॥ చెలులను దెప్పలన్ విరహసింధువులీఁదెడుమమ్ముఁబోటులన్
జలమునమిర్రింగుతో యనిధిసంభవు వీనిని జూచి పద్మజుం
డలికఁ చలార యాహిమకరాఖ్య తగన్ మకరోహియన్న పేల్
తలఁపునఁబెట్టె నట్టినయతత్త్వవివేకికి మేలు గావుతన్ 36

తే॥ వేమరో "కర్మణైవ ప్రపలీయతే"య । టన్నది నిజంబు రాత్రి మహాబిలమున
బలియుఁడై పాంధజాతరూపముహరించి । శ్వేతకరుఁడయ్యె నీయంబుజాతవైరి

వ॥ ఇట్లనేకవిధంబులనయ్యరవిందాక్షి యిందునిందనసందర్భంబు లొనరింపుచుఁ దన్నిశోపద్రవంబుగడుపుచుండెనంత 38

శా॥ జోకన్ వీడ్కొనిచుక్కరేఁగెనుజామీ శుభ్రాంశుబింబప్రభో
త్సేకంబుల్ దరిగెన్ జామీ కడకువచ్చెన్ జామ్మి ఈయారేయి చిం
తాకాలుష్యము లేల బాలమదిలో ధైర్యంబవార్యంబుగాఁ
గోకోయఁగతిఁ గుక్కుటంబులఁరచెన్ గోకోవిరావాగ్భటిన్ 39

సీ॥ కుముదినీవల్లికాసమితికిజోకొట్టు తలఁగుజక్కవలసంధానకర్త
చిత్తమ్మికల్కికన్నియకువేడుక కాఁడు రతినాథజనకుని రచ్చగద్దె
చంద్రికాపాయికంచంబులోపలిరాయి కౌశికావళికిఁ గన్మూసిగంత
సంతమసములకుచ్చాటనమంత్రంబు భువనంబువారియుప్పొంగుగన్ను
జారిణులకాలిసంకెల జనగణాక్షి । పుటసమీక్షణములపాలిపుణ్యతీర్థ
మరుణుఁడుదయించెనరుణాత్మకిరణుఁడగుచుఁ । బూర్వభూధరశేఖరాభోగమునను

చం॥ క్రమమునమిత్రమండల మఖండితపండితధామభూమచేఁ
గొమరువహించెఁ బూర్వగిరికూటమహోన్నతపీఠవాసిగ్రొ
యమరకులాధినాధసముదంచితపట్టణసౌధపాళిపై
నమరెడుకుందనంపుగడియారపుగంటయనంగ నెంతయున్ 41

వ॥ అంతసంతాపమూర్ప నీడయగు నొక్కప్రోడ పెద్దయుంబ్రొద్దు పరితపించిన యమ్ముద్దియకుఁ జంద్రాస్తమయమహాసంతోషవార్తవిన్నవించినఁ దదాలింగనంబుపారితోషికంబుగాలభించి నమ్మికతో నంతనంతఃపురంబువెషలఁదోలించి చెంగటనసంగు నభంగకురంగాంకమణివేదికోత్సంగంబున నధివసింపంజేసి మరియును. 42

చ॥ మగుడక యశ్రుపూరముఖమజ్జనమాఁగి సుగంధవారిచే
మగువయొకర్తొనర్చె ముఖమార్జనముం ముడిగట్టెయొక్కఁతుక్
మొగమున వ్రేలుముంగురులు మొల్లపుబొట్టిడలించియింతికిన్
ధిగధిగలీనుబొట్టొకతెదిద్దె బళీయనఁ బచ్చికస్తురిన్ 43

వ॥ అప్పుడు 44

సీ॥ కొమ్మపల్కఁదు వలయంబులుగొమ్మంచు నెదయందువలయమ్ములిడియొమరుఁడు
నీలోర్మికలుచాలఁగీలించెదుమరుండుకంటను నీలోర్మికలుఘటించె
వలదుముక్తాహారకలన నాలుకనె యంగజుఁడు ముక్తాహారకలనగూర్చె
నందియలాననర్హమె మన్మథుఁడు వెన్నునందె తా నందియలానఁదార్చె
వింతసింగారమిప్పుడో వెలదినాకు । గలిగెనిఁక నీవుసేయుసింగారమెపుడు
నున్నదియెకాదెయనుచునక్కన్నె చెలులఁ । గ్రమ్మఱింపుచు ధైర్యంబు గ్రుమ్మరించు

సీ॥ గంధమా యిట్టిలాగంధమా యిత్తరిగంధమా యిది యంగకములనలఁద
వీడెమా యాప్రేమవీడెమానిని మాన వీడెమన్మథవేధ కెన్నొకటి
కప్పురమా మూర్ఛగప్పురమాజాని గప్పురమానంగఁ గల్గుదనుక
దండలాడఁగదీరదండలా యివి మానదండలాంఛనములై మెండుకొనియె
ననుచుఁ గడునుస్సురని పడయడరనూర్చి । యువిదకన్నీరుగ్రుక్కఁదన్నుపచరించు
దిట్టచెలులెల్ల మగనిపైనొట్టువెట్ట । గడగడవడంకి యిసుమంతగడువలేక 46

వ॥ ఇవ్విధంబున మన్మథవేదనంగృశింపుచు నొక్కనాఁడు 47

తే॥ బోటులనొకింతతనుఁబాసిపోనికూర్మి । బోటులమొఱంగి తెకతెకఁబొక్కిపడెడు
నొంటి వలరాచకింకకునోర్వలేక । నొంటిఁజని మదిసాహసంబూనిపూని 48

మ॥ చెలి యారామముఁజేరి ప్రొద్దుగడుపంజింతించి కంసారిపైఁ
గలగీతంబులుపాడఁ జాగియపుడుం గన్నీటిమున్నీటిలోఁ
బలవంతంబగువీణకాయలపసన్ బైఁదేలఁబుష్పేచ్ఛ శా
ఖల మున్నెక్కుప్రియాళిఁ దా దిగిచె దీర్ఘస్వోత్తరీయంబునన్ 49

వ॥ అంత 50

తే॥ నెచ్చెలులుగొంద ఱరసి యున్నింట నింట। బోలఁగానక విద్రుమపంజరమున

నున్ననున్ననిజిగిచిల్కవిన్నవించు । వలన వలనంది యటఁబోయి వనితఁగాంచి 51

సీ॥ పంచబాణుఁడుమండిపడు జందురుఁడు చాల హెచ్చితండ్రికిఁ బోటుదెచ్చునెపుడు
తురకంబుఁ జైత్రుఁడేమఱఁడు గందపుఁగొండగాలి విగ్రహబద్ధకంకణుండు
కోయిలల్ పంచమగుణమువీడవు మూఁకఁగూడి చిల్కలు పండ్లుగొఱుకుచుండు
నళిసమూహమ్ము రంధ్రాన్వేషణముసేయుఁ బేర్చి యౌవనవాటి పెచ్చుపెరుగు
నిందఱికి నిట్లు నీమర్మమెఱుకపడఁగఁ । దొడరి బయలేల వెల్లితో తొంగియున్న
సుంకరీ! తలమూటకుసుంకమెంత । యనుట యిట్లమ్మ చెలి మోసమగుఁ గదమ్మ

ఉ॥ ఈతటి నీదు ముక్కు మొగమింతయుఁజూడక గంధబంధురం
బై తెగి యేఁచుఁజంపకము లంబుజముల్ తమి నుబ్బు నుత్పల
వ్రాత మెదిర్చి పేర్చుఁ బెనువంతలు నీకసుఁగాయకే మహో
త్పాతపుఁదేంట్లు నల్గుఁ జెలి! తథ్యము నీతలఁ జూపకెంతయున్ 53

కం॥ ఇచ్చటమ్మృదుబిసఖండము । లిచ్చటఁ దిననంచగమికి నిది సమదంబౌ
ముచ్చటయంతయు నేలా । ముచ్చట విరహిణులమానమున కోతరుణీ! 54

కం॥ అల మధుపాదులదోసమె । తలకొను సుమనోగణంబు దానికి నిచటన్
వలదుపద సాధురేగినఁ । దలపాలమున నుండరాదు తామరసాక్షీ! 55

వ॥ అని యిట్లుదూరిన బెట్టిదంబగునిట్టూర్పునిగుడించి 66

కం॥ మాటకుమాటకుసంతత । మాటకుఁ బెట్టుదురుసకియ లని మిమువిడి యా
పాటలసురభితవనిఁబతి । పాటలఁ బ్రొద్దుచ్చఁజెందఁబడెఁ జెలులారా! 57

వ॥ అనిపల్కి వారితోడఁగూడుకొని 58

సీ॥ అంకజోర్మిస్థలత్పంకజోత్కరములు తేటిచూచి మొగంబుఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి
సవలయక్రమచలత్కువలయాచ్ఛచ్ఛదశ్రీఁ గాంచి కన్నెఱ్ఱఁజేసిచేసి
కంపకాంతనవీనచంపకార్గళసూనవిసరముల్ గని ముక్కువిఱిచివిఱిచి
ఫుల్లవాతోద్ధూతపల్లవాటోపముల్ వివరించి మిగులఁ జేవీచివీచి
మగువ చగ్రగతులు మావులు పున్నాగ । ములును మధుపతతులు మొనయువనము
డింపవెడలెను "శకటంపంచవాస్తేన" । యనెడువచనమరయ నర్థముగద? 59

వ॥ ఇట్లు శృంగారవనంబు వెడలి సుందరి నిజమందిరంబుఁ జేరి సఖులు శిశిరోప
చారంబులు సేయుచుండ శుకాగమనప్రతీక్షాపరాయణయై యున్నసమయంబున 60

చ॥ శుక మరుణప్రభాపటలశోభితవక్త్రపుటాభిభూతకిం
శుక మతిచిత్రపత్రపరిశోచితవృత్రవిరోధికార్ముకాం
శుక మసదృక్షమంజులవచోలహరీపరతంత్ర కాంచనాం
శుక మరుదెంచి నిల్చెఁ గడుఁజోద్యము నొంది! సఖుల్ నుతింపఁగాన్ 61

వ॥ అంత 62

సీ॥ నడుమ నాలస్యమెంతయు లేక ద్వారకాపురికి రివ్వన సాగిపోతినమ్మ
పోయి క్రొన్ననసెజ్జఁ బొర్లుచు విరహాగ్నిఁ గ్రాగెడు మురవైరిఁ గంటినమ్మ
కని "మహాభాగ! సంకల్పసిద్ధి" యటంచు నెలమితో దీవనలిడితినమ్మ
యిడి మాలఁ దాంగి నిన్నెదఁ గోరి పూవింటిదంటచే సగమైనదంటినమ్మ
యని ప్రయాణమిటకు నపుడె యంతయు సమ। కూర్చి యతని వీడుకొంటినమ్మ
కొని ఫలించె నీదుకోరిక లని పొంగి। బాల! యిటకు నుట్టిపడితినమ్మ 63

వ॥ అని మఱియు బహుప్రకారంబులఁ బలికిన 64

కం॥ బాగుగ నాలింపుచు శీ। ఘ్రాగతిశుకవదనకింశుకాంచితహరివా
ర్తాగురుమధుతర్పితహృ। ద్భాగభ్రమరేంద్రయగుచు బాలిక యుండెన్ 65

వ॥ అంత 66

సీ॥ అంగవంగకళింగ బంగాళముఖ బహుదేశ విశ్వంభరాధీశ్వరులును
లాటమరాట కర్ణాటభోటావంతి భోజకాంభోజాది భూమిపతులు
చోళ నేపాళ పాంచాళ మాళవగౌళ కొంకణ టెంకణ క్షోణివరులు
గాంధారసింధు యుగంధరాంధ్రకరూశ పాండ్య కేకయ మహీపాలకులును
దుంగమాతంగనివహ తురంగగణశ। తాంగసముదయసంగరాభంగపదగ
జాతనూతనకేతన చ్ఛత్రచిత్ర। హైమపల్యంకికాందోళికాఢ్యు లగుచు 67

కం॥ వచ్చిరి యప్పురిరాజముఁ। జొచ్చిరి తన్మిత్రజనులు సువినయములతో
నిచ్చిరివిడుదులు వారికిఁ॥ దెచ్చిరి సకలార్థములును దృఢసంప్రీతిన్ 68

సీ॥ మారాజ్ఞ చే నెంచఁ దారలతో వచ్చు చంద్రుఁడై మౌక్తికచ్ఛత్ర మొప్ప

లలిఁ జీరుకొనివచ్చు లక్షణాగారాబురాయంచలనఁ జామరంబు లెసఁగ
మాద్రీగళము తమ్ము మదమార్ప మొరవెట్టుకరణిగా ధవళశంఖములు మ్రోయ
నిఖిలదిగ్దేశావనీపాలకుల నెల్లఁ దలఁగుమన్నట్లు కేతనముగదల
వందిమాగధగీతముల్ సందడింప । గాఢగంధాంధ సింధురారూఢుఁడగుచు
నప్పుడే తెంచె నిజచరణాబ్జభక్త । రంజనుండగు నమ్మురభంజనుండు 69

వ॥ ఇట్లు సర్వసన్నాహంబులతోఁ బురంబుఁ బ్రవేశించి భయభక్తియుక్తుండగునారాజుచే బహూకృతుండై సుఖంబుండె నన్యరాజులును మజ్జనభోజనాద్యుపచారంబుల విశ్రమించి యంత శిబిరంబులు వెలువడి యక్కన్యాపిత్రాచరణానుసరణంబున యుగపదనంతావతారుండైన పంచబాణుని నిజమూర్తులో యన నాగరనాగరాజగమన లక్షయంబగున పేక్షాతిశయంబున వీక్షింప మూకలుమూకలై బృహత్సేనమహీవల్లభుని హజారంబునకుంజని యందు 70

శా॥ శ్రీమంతుల్లనిరంతః దన్నగరయోషిద్రత్నవేణీచ్ఛల
శ్యామాహీశ్వరకన్యకామణిమహస్సమ్యగ్విదృష్టాభర
స్థేమాయాతభుజంగపుంగవుఁడనం జెన్నొందు తచ్చాప ము
ద్దామాటోపము సాక్షత్ప్రసవగంధప్రోల్లసద్ధూపమున్ 71

వ॥ మఱియు 72

సీ॥ చూచి ముట్టకయె సంకోచించి వెసవెసజారెఁ బరాకుగాఁ గేరళుండు
ముట్టికదల్పఁగా మురు వింతయును లేక నలుదెసల్ చూచె గాంధారనృపతి
కదలించియెత్తఁగాఁ గడునశక్తుండయి గిజగిజకుడిచె నక్కేకయుండు
ఎత్తి దాఁపలికేలహత్తించి నిల్పఁగానోపక తలవంచె హూణభర్త
నిల్పి మోపెట్టఁగాలేక నేర్పుమాలి । నారిఁ గేల్ద్రెవ్వఁబడియెఁ గర్నాటకుండు
తివిచి మోపెట్టి శరము సంధింపలేమి । బెట్టుకిచకొట్టై నప్పుడా రట్టవిభుఁడు 73

కం॥ భీముఁడు కర్ణుఁడు కౌరవ । భూమీశుఁడు తోయమధ్యమున ఝషయంత్రం
బేమఱక చూచిచూచియు । నేమియుమఱియెఱుఁగకుఁడి రిదియెట్లనుచున్ 74

ఉ॥ ఆ సలిలప్రమేయ ఝషయంత్రము మర్మమెఱింగి యస్త్రశి
క్షానువిదగ్ధులైన విలుకాండ్రకు మేటి కిరీటి నూటిగా
నేసిన కోల దాని కొకయించుక చేరి కదల్చి ఖండముల్
చేసియుసంగలేక తనచిత్తముఁ జేసె నఖండఖండిమన్ 75

వ॥ అప్పుడు సింహగమనవిలాసమునం జనుదెంచి కోదండంబు హస్తదండంబునం ధరించి.

ఉ॥ బంగరుదుప్పటంబు వలెవాటుగనొప్ప హసన్ముఖాబ్జుఁడై
రింగున నారిగోలసవరించి తటాలునఁద్రుంచె నాధను
శ్చంగుఁడు గోపయావతభుజంగుఁడు మోచితసంగుఁడుం గృపా
పాంగుఁడు దృప్తదర్పభరభంజనమంత్రము మత్స్యయంత్రమున్ 77

ఉ॥ భోరున దుందుభుల్ మొరసెఁ బుష్పమయంబగువర్ష మంతటన్
జోరున వెల్లిగాఁగురిసె శోభనసౌరభరాజమానమై
దాఁగునన చ్చిపీచె సముదార సుశీర సమీరపోతముల్
హోరన సన్నుతించెనపు డుర్విజనాళి తదీయశౌర్యముల్ 78

సీ॥ అలికరేఖారంజనార్ధ వేధఃక్లుప్త కోమలాంజనమయ గుళికలనఁగ
రంగ దురోజరథాంగపుంగవ సముత్కుంచిత ఘన గరుత్కోటియనఁగఁ
జరణద్వయీప్రోక్త తరుణాబ్జతల్లజ పల్లవాక్షేపణార్భటికయనఁగ
సాక్షాత్కృతానంగచారుమోహనశక్తి పరిణత యువ కంఠపాశమనఁగఁ
గర్ణకువలయలోలభృంగములు తాళి। వృంతపవనచలోత్తరీయాంత మంఘ్రి
కటకరవములు హస్త సంగ్రథితమాల। చెలగ నేతెంచె లతుణ చెలులతోడ 79

సీ॥ శార్వరీతరుణి నక్షత్రమాలిక చేత శీతమయూఖుఁ గై సేసినట్లు
గంగ పాండురతరంగంబుచే నాపగాధీశున కొకవస్త్రౌఁ దెచ్చినట్లు
మధుసంపద లతాంతమంజరిచే ధరిత్రీజమాళి నలంకరించినట్లు
ప్రాతస్సమయలక్ష్మి భానుచ్ఛవిచ్ఛట నుదయాద్రి కొకశేవి యొసఁగినట్లు
బాలికామణి యవ్వనమాలి కంఠ। భాగమలరించె మహితానురాగమొప్ప
లోకజనగణ గురుతరాలోకములకు। భ్రామకంబగు నమ్మణిదామకమున 80

ఉ॥ చందనగంధి వెక్కసపుఁజన్నులచెన్నుఁ బిఱుందుపొందుఁ గా
నందముఁ జూచి కొండఁగొనిన ట్లఖిలావనియేలురీతి మి
న్నందిన భంగి నంచనుతుఁ డండె నమందతరాతినిర్మలా
నందమునున్నతోర్మి భృగునందన వాసనులై నతద్గతిన్ 81

వ॥ అంతటఁ బరమానందభరిత నిజస్వాంతుండగు బృహత్సేన మహీకాంతుండు మౌహూర్తికప్రకాశిత తత్కాలిక వివాహముహూర్తుండై తన్ముహూర్తంబు నిజపురోహితవర్గంబుచే గృష్ణునకెఱింగించి పుత్రసహితుండై నిజమందిరంబునకుంజనియెనంత గృష్ణుండును సకలజనజేగీయమానుండై నిజ శిబిరంబుఁ బ్రవేశించినిజామాత్యవర్గంబునకు బ్రాహ్మణసమారాధన ప్రయత్నంబుఁ గావింప నియోగించి పురోహితప్రేరేపణంబున మంగళస్నాన సన్నద్ధుండయ్యె నప్పుడు. 82

సీ॥ అంగసంభవుఁడు చన్బొంగరంబులచుట్టునిడు జాలెలన సరుల్ మురివడంగఁ
గటకతాళ కుచోరునటన మెచ్చినలీల వెడఁద వేనలి పుష్పవృష్టిగురియ
వడవడమను కానుజడుపుఁదీర్చెడుభంగి మొలనూలిచిఱుగంట లలరిపలుక
మార్పు తావికిఁజొక్కి యొరఁగుతేంట్లనఁగ ముంగురులు చెమ్మటనొసల్ గూడనంట
నమర శిరసంటె నొక్క ప్రాయపుశిరోజ, యొకత సైరాంధ్ర గంధామలకము వెట్టెఁ
గించిదనలగ్నయొకతె యర్పించె జలక, మొక్క యుష్ణోదకంబతళ్కొత్తెహరికి 83

తే॥ జిలుఁగుమడుగులు సిరిగందమలరుదండ, లారపుమానికములసొమ్ము లొసఁగి ఫాల
ఫలకతలమున మృగమదతిలక మలర, దిద్ది ముందరనిడెనిల్వుటద్ద మొకతె 84

శా॥ భ్రూరేఖోజ్జ్వలనాసికాపుటముతోఁ బొంకంపుకస్తూరిబొ
ట్టారూఢిం జవరాండ్రఁగుమ్మ మదనుండార్జించు మేల్బంతిపో
లెం రాజిల్లఁగ నక్షె దైత్యమథనుం డద్దంబులోఁ గాంచి యా
సైరంధ్రీమణి వ్రేలికిచ్చె మణి విస్ఫారోర్మికారాజముల్ 85

వ॥ ఇవ్విధంబునం బుండరీకనయనుం డలంకృతుండై నీరాజనంబవధరించి పత్యజ్జన నయనానందసంపాదియగు నొక్క వేదికకుఁజని మేరుశిఖరిశిఖర శాసనంబగు కనకాసనంబునధిష్టించి తత్కాలోచితవిధినుండె నప్పుడు 86

సీ॥ ఒగిఁ దేనెతోనలిడ నొజ్జలకివిదర్భపీఠంబులని చంకఁ బెట్టువారు
వరుస మండెంగలువడ్డింప జపతి త్రిమడతలోయని విప్పఁగడఁగువారు
వడలు వెట్టిన వ్రేలనిడి యొంతిశేసిజందేలబిళ్ళలటంచుఁ ద్రిప్పువారు
పోక పేరులొసంగఁ బొంకపుఁజపమూత్రవలయంబులని మెడ వైచువారు
నసుచుమారిశోభనమఁజాడనరుగుదెంచు, మునివరులయొద్దివేశేలముగుదశిష్యు
లంసఱుభుజించిరి చతుర్విధాన్నములను, వేడ్కలుప్పొంగ వెన్నునివిడిదిలోన 87

వ॥ ఇట్లు భుజించినవారల గంధపుష్పాక్షతతాంబూలంబులం బరితృప్తులం గావించి వారలయాశీర్వాదాక్షతంబులు గైకొని యా నందనందనుం డమందానందంబున శ్వశురప్రేషితభావుకప్రేరితుండై నిజవియోగాసహనంబునం జనుదెంచు దెలిదీవియనన్నొప్పు వజ్రరథంబెక్కి నిజకన్యకాపరిణయదుర్ణయకలుషితాంతరంగతరంగిణీవల్లభప్రేషితులై చనుదెంచి చెంగట మెలంగు మంగళపాఠకుల సంగీతప్రసంగభంగీసౌభాగ్యంబు లాకర్ణించియును నట న్నటీపటీరగంధి తటిద్వల్లికామతల్లికాభినవప్రభావిభవంబు లభివీక్షించియు శేషవంశతాప్రయుక్తవచనకౌశలంబున నైసర్గికపరుషరవంబున నఱుంబును భయంబును జూపుటమఱచి యపారపారవశ్యంబున శిరఃకంపంబును మందగమనంబునుం బొందిన భుజంగిపుంగవులును జీమూతసార్వభౌములనం బనుపడిన పటుతరధ్వజంబులును దనకు మక్కువమగండగు నక్కమలాక్షుం డొక్కమొగిం బెక్కుచెలులకు నక్కజంబుగాం జొక్కి తను లెక్కసేయండని యుల్లంబగిలి మిగులం బొగలుపుడమిపూంబోండి మేని వేండిమింబోలె మిట్టిపడినట్లు కొట్టక చొప్పట్టంబులుద్రొక్కు నారట్టహాయంబులును నాగరనాగరాజితగండమండలామందనిష్యందమాన మానితదానపయఃపూరనిర్వాపణకల్యాకార సాకల్యాకల్య నేమిరేఖాపావకంబులగు రథంబులును నిగనిగలు దేరు తన్నగరిమగువల నగుమొగంబులకు గొప్పలై యొప్పు నమృతపుంగుప్పె లప్పనలు గాంగొని యొప్పింప నేతెంచు నైంద్రమండలంబులో యన నబ్బురంబగు ధవళచ్ఛత్రంబులును, ననవద్యహృద్యవాద్యఘోషాతిశయబధిరీభూతులై చేష్టావిశేషంబుల నేపథ్యంబులు వైచి మేడలపై దర్శనక్రీడల నున్న ప్రోడచేడియల నిడువాలు చూపులు మణితోరణంబులని పుటంబెసి యందుకొనం గమకించు వీరభటులును, జెలంగ మందమందగమనంబున రాజమార్గంబున నేగి యేగి రథంబుడిగ్గి మణిపాదుకలఁ ధరించి రాజముఖ్యదత్త నీరాజనపూర్వకంబుగాం జంద్రశాలాకదంబితచందిరంబగు తద్రాజమందిరంబుం బ్రవేశించి శుభాలంకారంబుల ప్రోదియగు వివాహవేదిం జేరి యుభయపార్శ్వనివిష్టవేదపాఠకంబగు కనకపీఠంబున నధిష్ఠించె నంత ౪౪

సీ॥ చికిలిమైదొనసొచ్చుచిత్తజుశరము నా మంగళస్నాతయై మడుంగుంగట్టి
చనుంగవమించె నా తునియుంగౌనసురీతిం దగటి మేల్ రవికె గుత్తముగదొడిగి
సిరిచూపినలరాజుచేం గనకస్నానమొందుపొందున సొమ్ములందపఱిచి
వారిం బొందుమని మరుండంపుచీట్లనంగ గేదంగిరేకులం జాలం దల ధరించి
నీలకబళితనవతృణలీలనలర । గన్నుంగదనంజనము రేఖగాంగం దీర్చి
బలియుజడం ద్రొక్కికొనుళంకబలెనెవచ్చె । మందగతి యొప్పంజెలులతో మద్రకన్య॥

సీ॥ సారసారెకు దంతచకచకల్ బయలెక్కి తీవి దిక్కులఁ బల్లటీలు ద్రొక్క
వీడెంపుఘుమఘుమల్ గూడినవదనగంధంబు క్రప్పు వసంతంబుఁ జిల్క
నగ్గలంబగుకల్కిసిగ్గులు లోచనతోయజంబులునిండి తొంగిచూడ
రమణమాటుగనున్నరతనంపుమొగరంబు డంబుగా నవలఁ గొండెంబు సెప్ప
మంత్రసరణుఁ బతిడబడ మరచి ముసలి। ముజ్జబాపలు నాలింపఁ బజ్జఁ జేరి
కంచుగీసిన తెఱఁగున ఖంగురనఁగ। జేడియలుగూడి ధవళముల్ బాడుచుండ 90

కం॥ మధుపర్కపూర్వకముగా। మధుహల్లకభల్లకోపమానుండగు న
మ్మధుమథనునకర్పించెను। మధురాధర నవనిపాలమండనుఁ డంతన్ 91

సీ॥ చనుఁజక్కవలను నిశ్చలమైత్రిఁ జూడంగ వ్రాలిన హేళినాఁ దాళిఁగట్టెఁ
ఎచుక మేర్పడఁ గందుతరుణీధరణిఁ జిక్కి బలుసుబ్బినాఁ దలఁబ్రాలొనంగె
నింతితోడను గంతుఁ డేచినముచ్చటల్ జెప్పెడిభంగిగాఁ జెట్టఁబట్టెఁ
గుంభిని నీకాలిగోరుఁబోలఁగలేరు పడతులన్నటి సప్తపదములాసె
వీరపానంబు చేగారవించి హృద్య। తాత్మభవపహ్నికిం బ్రతియనుపుకరణి
నాజ్యముఖహవ్యములఁ వేల్చి యంత వహ్ని। నాత్మనారోపణముఁ జేసె నచ్యుతుండు

వ॥ అప్పుడు సంతుష్టనిజస్వాంతుండగు బృహత్సేనమహీకాంతుం డల్లుండగు వల్లవీవల్లభున కనేకదివ్యాంబరమణిభూషణాదికంబు లరణంబులుగా నర్పించి యసాధారణంబుగా మఱియును. 93

లయగ్రాహి

తుంగము గళన్మదతరంగము కపోలచలభృంగము హతారిచతురంగమును గాఢ
ద్రాంగము జవానిలకురంగము మహానటనచంగము జితోగ్రరణరంగమును గా ని
ర్భంగము ధ్వజోన్నతపతంగము సకార్ముకనిషంగము రటిచ్ఛయపిశంగమును గా మా
తంగమును బారసితురంగమునుఁ గాంచనశతాంగమును శౌరికి నొసంగెన్నృపుఁడంతన్

మ॥ ప్రియమొప్పారఁగ నక్కుశేశయమనోహృన్మండలంబున్ విశే
షయరాట్కుండలమున్ సుఖాప్తి మరపింపంజాలు నానిచ్చె నం
తయు వేశాండముతై ధగద్ధగలుచిందన్ గెంపుతాఁ జేటి గ
ద్దియయున్ దంతపురచ్ఛబల్లయు ధరాధీశుండు దైత్యారికిన్ 95

వ. అట్లు బహూకరించి. 96

కం. ఫల్గుని రుచిజితసుమనో । భల్గుని దోర్దండచండబలహతమధురా
వల్గుని ప్రణమన్నిఖ్యా । భిల్గునిఁ దనచిన్నకూర్మిబిడ్డను బంచెన్ 97

వ. అంత.

ఉ. నందితుఁడౌచుఁ గంజనయనామణిఁ దోడ్కొని హీరపూరిత
స్యందనమెక్కి యొత్తెహరి శంఖము తారగిరీంద్రలోచనా
నందనటత్తటిద్ఘనఘనాఘనపోతము గర్జజాడఁ జె
న్నొందినయట్లు నాగరు లహోయని యెంతయు సంస్తుతింపఁగన్. 98

ఉ॥ ఇత్తటి రాజపుంగవుల మిందఱు నేరనియొక్క నేర్పుచే
సత్తుగయంత్రమేసి యలజవ్వనిఁ గైకొని శౌరివాంఛదేఁ దా
నుత్తమకీర్తి వేగ నిపుణుద్ధతిఁ దోఁ నరికట్టవేని సీ
మొత్తన యీను దీనను నమేయయశం బగు నంచు నీర్ష్యచేన్. 99

తే॥ ఒగిమహావని వరపతంగోత్కరంబు। కృష్ణవర్త్మానుగమనమై కేఁగెనప్పు
డొగిమహావని వరపతంగోత్కరంబు కృష్ణవర్త్మానుగమనమై కెరలినట్లు. 100

సీ॥ కాంభోజగణమెల్లఁ గాంభోజగణమయ్యె యదుకుంజరుం డేచి పొదలుచుండ
నామరాటుండు దా నామరాటుండయ్యె నెదురుపోటునఁగృష్ణుఁ డదననొంప
మాలవుండప్పుడు మాలవుండయ్యెను వెన్నునిబలమెంచి విన్ననగుచుఁ
దలఁకివిదేహుండు తా విదేహుండయ్యె హరి వాలు జళిపించినదియెచూచి
సింధులందఱు కటకటా! సింధులైరి। క్రొత్తనిజదేహరక్తముల్ కెరలిపారఁ
దాళఁగాలేక చోళులు చోళులైరి। యడవిఁబ్రచ్ఛన్నవృత్తిఁ దామధివసించి. 101

చ॥ హరికరవాలజాలనిహతాహత రక్తఝరీకదంబముల్
కరివరకైతవాంబుద నికాయగళన్మదవృష్టిఁ బొంగ వే
యరిగెలుపుట్లుగాఁగ నదియయ్యెయి బల్లెపుఁద్రెడ్లుగాని త
త్తరణముఁ జేసి శేషవసుధావరవర్గము వారె భీతిచేన్ 102

శా॥ ఛేద్యుద్దామతరాస్థికంటకిత నాభీదఘ్న మేదోమయ

ప్రోద్యత్కర్దమదుర్గమాజిసరణిం బోలేక తద్భూచరుల్
హృద్యం బామర మంద్రు మింటఁ బటుఘోటింధాన రింఖాకృతా
చ్ఛేదోర్వీరజమెచ్చఁగా ననిమిషుల్ చెల్వొంద్రు మర్త్యత్వమున్. 103

సీ॥ శస్త్రారిమస్తకప్రస్తదీర్ఘోష్ణీషపటలముల్ బంతిచాపలుగఁ బైచి
సంభిన్నరిపుకుంభికుంభముక్తామణి పారంపగలఁ బీటపట్లు పెట్టి
నిర్మూలితద్విపన్నిర్మలాయతచర్మఫలకముల్ పళ్లెరంబులుగనిలిపి
యాలూనవైరిభూపాలకపాలముల్ చేగిన్నియలుగ నచ్చోంతనునిచి
మించిమాంసంపువిందు వడ్డించెనపుడు । డాకినీశాకినీభూత లోకములకుఁ
జటులశాతకృపాణియన్ జలజపాణి । పేర్మినాశౌరి రణలక్ష్మిఁ బెండ్లియాడ. 104

వ॥ ఇవ్విధంబున నతిఘోరంబగు యుద్ధరంగంబునఁ గుంభినీరమణాకారులైన కుంభినీరమ
ణుల హరి హరింబోలి నిరసించి ద్వారకాభిముఖుండై చనిచని 105

సీ॥ భానుభాను ప్రతిబంధిశాఖా శిఖోత్కరముచే నధ్వగాంసంకరణము
కరికరాగ్రోద్ధూతకర్పూరతరురజస్తతిచే సురీపలితంకరణము
ఖగవేగవిహగసంక్రాంతాబ్దగళితముక్తాళిచే వనచరాఢ్యంకరణము
శరభార్తసింహగర్జాప్రతిధ్వనులచే గ్రావమహాసుభగంకరణము
నై సువిశ్రాంతసంకుమదాభిలిప్త । తతభిదాక్షువవేణు ముక్తాఫలోద్ధ
రంగవల్లికమార్గాభిరామమైన । ఘనతరారణ్య మొక్కటిఁ గనియెశౌరి. 106

ఉ॥ తాళక యేసినన్ స్వముఖతామరసంబుల కాళశాంకునిన్
బోలిక చేసి హెచ్చు సరిపుచ్చెదరోయని కాని పూనిరే
యేలికజింకనైన నొకయేటున నే పడనేయనేర్తు రు
ద్వేలచమత్క్రియాకలన హెచ్చఁ జరించుపుళిందసుందరుల్. 107

కం॥ నవనవమను సెమ్మెములు । రివరివమను మధ్యములు ద్విరేఫశ్రేణుల్
జవజవమను వేణిక చది । రవరవమను మరుఁడు వారిరంగులు గనినన్. 108

సీ॥ చిటితనగొడెలాడ విటితురు పెళ్ళున గజదంతమొక కేలఁగరముఁబట్టి
రహిఁ గూఁతలిడ బొంగరపుజాలెకై త్రొక్కి పెటుకుదురు మృగేంద్రభీమసటలు
వంతంబుతోఁ జాబానతిర్లకునంచు బెబ్బులితిత్తొల్లురబ్బురముగ

ధృతి నీలకొట్టాము తెరకుఁ దెత్తురు గుంటగండభేరుండముఁ జెండి తెక్క-
యావులాటకు ఘనవరాహములఁబట్టి । కొమ్ములటుఁ ద్రుంచి పగులంగ గ్రుద్దివాని
గొప్పముత్తైములెల్లఁ గ్రైకొందురందుఁ । జెంచుకుఱ్ఱలసాహసం బెంచఁ దరమె 110

గీ॥ అట్టివిపినంబు కడుచిత్ర మనుచు వెడలి । కమలదళలోచనుండంతఁ గతిపయప్ర
యాణముల ద్వారవతిచేర నరుగుదెంచె । సర్వసన్నాహసముదితోత్సాహుఁడగుచు

చ॥ జలనిధి డాఁగియున్నగిరిసంఘముఁ జూడఁగవచ్చు వెండిగు
బ్బలిపయి విద్రుమంపులతవారుతమాలమురీతి వజ్రకం
దళములఁ దేరు తేరిపయి తామరసేక్షణుఁ గూడి శౌరి దా
నలరఁగ నప్పురింగలలతాంగులు సంభృతసంభ్రమాత్మలై 112

ఉ॥ ధావన మొప్ప నోర్తు మురదండనుఁ జూడఁ జనంగఁ గొప్పపై
గ్రేవల రాలి చెంగలువరేకులు తేఁటులఁగూడి యొప్పె నా
త్రోవ ననేకయావతరతుండయి తన్నొడ సేయుశౌరిపై
సేవలు పాటి యల్గినమహీసతిపాటలితాక్షులో యనన్ 113

ఉ॥ ఇందఱుఁ బెండ్లియాడ నవుడెంతయు డెందము నిండియుండు గో
విందుని కన్నరీతి ముడివీడినకుర్లు కేలఁ దమ్మి చే
ముందరి కాని యొక్కటఁ బ్రముగ్ధచలత్కుచపాళి నాఁగుచున్
సుందరి యొక్క నోర్తు హరిఁ జూడఁగఁ గాంచనసౌధవీధికన్ 114

ఉ॥ కప్పురముప్పతిల్లు సిరిగందమలంది యలంది గందపున్
జిప్పయుఁ దాను నేగనొకచేడియ వీడక వేడుకల్ మదిన్
జిప్పలముంచి యెత్తు యదుసింహముఖేందునిచంద్రికారసం
బొప్పఁగఁ జారుచారునయనోరుచకోరుల కన్నతీరునన్ 115

ఉ॥ సొంగటనున్నయూడిగపుఁ జేడియ చుట్టిరొనంగునాకు పా
ణింగదియించి నాసపయి నిల్పె నిజాంగుళియోర్తు శార్ఙ్గిన
క్షిం గను నాగవల్లి శుభదేవత సాక్షి యథార్థ మీమహా
మంగళమూర్తి యొక్కఁడు సమస్తజగంబుల కాథుఁడన్నతిన్ 116

చ॥ ఎలమిగఁ జిన్నవాఁడితను నెత్తుక ముద్దొనరించు వ్రేఁతమూఁ
కలఁజిగిమోవి చన్నులును గంకుడుగాయలు లక్కఁ దొంటపం
డులుఁగ నొనర్చి యాడినఘనుం డిపు డెందఱిసైనఁ బెండ్లియై
పొలుపగు టేమి? యంచు నొకప్రౌఢ నగించె సఖీజనంబులన్ 117

గీ॥ శ్రుతిలసత్పురుషోత్తమ శుద్ధభూతి । తారకాంశుకయగుచు నెంతయు వినీల
వేణ్యుపశ్లిష్టకృష్ణోపవేశకేళి । నందదే జననేత్రాళి? యనిమిషతలు 118

వ॥ ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి గతపురంధ్రీలోకాలోకరోలంబకదంబకాగణ్య పణ్యామ
రందనందోహప్రధానకళాధురంధరముఖారవిందుండై మందగమనంబున రాజమార్గం
బునం జని చని. 119

ఉ॥ గౌరవమొప్ప నాత్మజనకప్రథలోఁ దెలంగు నానాం
భోరుహమండలంబునకుఁ బూర్ణశశాంకముఖీప్రయుక్తమా
నారతి పేరఁ గల్గినహుతాశప్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
సారసపత్రలోచనుఁడు చయ్యన నాత్మగృహప్రవిష్టుఁడై 120

క॥ పెండిలికొమార్తెతో మురఖండనుఁ డత్యంతవినయకలితాత్మకుఁడై
దండ మిడె వృద్ధబాంధవమండలి కిలువేల్పులకును మహితప్రీతిన్ 121

వ॥ అంత. 122

సీ॥ ఓష్ఠపుటనికుంచనోత్కుంచనములచేఁ గుండలంబులాఁకింతగునిసియాడ
నూర్పులబలిమిచే నుబ్బుసుక్కలనొప్పు బొజ్జలజన్నిదంబులు చలింప
నందంబుగా నుదాత్తానుదాత్తస్వరస్ఫురణంబుచే బొమల్ పుటముతెగయ
శ్రమవారిచేఁ గోపిచందనంబునఁ బెట్టు ఫాలోర్ధ్వపుండ్రముల్ పదనుగొనఁగ
ఘననిరర్గళగళగళత్కలరవంబు । తూర్యకోటికిమిగుల వావోడుగాఁగ
గర్గముని ముఖ్యభూసురవర్గ మపుడు । వరుసనొనరించెఁ బుణ్యాహవాచనంబు 124

సీ॥ రాజులయరిసంహరణసముద్ధతిఁ జూచి సమదసారంగముల్ చాల వొసఁగి
విప్రవరులయనంతప్రచారగుణంబు మదినెంచి బహుతరచ్ఛదము లొసఁగి
కవిసంఘములవదగ్రథనచాతురి మెచ్చి సారసహితములౌ సరము లొసఁగి

నూతులగాంధర్వరీతిజ్ఞతలు గాంచి డంబుగా ఘనకంచుకంబు లొసఁగ
యఖిలజనులు సుఖీభవయనుచుఁ బొగడ। దానపాండిత్యమహిమలఁ దనరె నపుడు
నిజయశఃపుంజమయశంఖనికషణాంచ। దంబరాంబరుఁడైన పీతాంబరుండు.125.

వ. ఇట్లు సకలవైభవంబులఁ గల్యాణ మవధరించి హరిసుఖంబున్న సమయంబున 126.

క. ఇంక ఘనకూపవితతులు। కొంక సరోజాకరములు కుంభిని నదులుం
డొంకఁ బయోనిధు లెంతయు। జంక నిదాఘంబు వచ్చె సరభసవృత్తిన్.127.

సీ. హరియైన వడదాఁకి యట్టిట్టుగాఁడె తా శీల నంబుధిఁ బవ్వళింపఁ డేని
శివుఁడైన దూపిలి చిక్కఁడె జాహ్నవి నెలమితో శిరసావహింపఁ డేని
ధాతయైనను బెట్టు దగచేత నొగలఁడె తమ్మిలో నిమ్ముగా దాఁగఁ డేని
యింద్రుఁడైనను జాల నెదరియెండి చెదరఁడే కోడెమబ్బుల నెక్కియాడఁ డేని
యనఁగ వేసవియుండెఁ జండాంశుకిరణ। దళదిలాచక్రరేఖాశతప్రసక్త
రక్తసిక్తాంత తీక్ష్ణదుద్రిక్తరత్న। భోగనిర్యాతపాతాళభోగి యగుచు. 128

చ. వనరుచు దప్పి నొప్పుచెడి వాత నొకింతయు మాటలేమిచే
ననిలుఁ డనంగ నొప్పె వ్యజనాంతనిశాంతనితాంతవాసియై
జనఘనఘర్మనిర్మలతుషారకణంబులు గ్రోలి గాలితా
ననయముఁ బొందె గంధవహుఁ డన్నసమాఖ్య మదిన్మదించుటన్. 129

వ. అప్పుడు. 130

సీ. ఘనములై రుచిఘనఘనములై శుకపికావనములౌ నుద్యానవనములందు
తరములై పరిమళోత్తరములై యానందకరములౌ నంబుజాకరములందు
వలములై మణులతావలములై గ్రహాలతాంచలములౌ కేళికాచలములందు
ఘనములై మదనబోధనములై యతివినూతనములౌ మణినికేతనములందు
వగ్గలపుసిగ్గు లడఁగంగ వనఁగి పెనఁగి। గొనబుజంతలు దేరంగఁ గూడియాడి
మద్రజకు నొయ్యఁదన మేను మరపికౌరి। యలరువిలుకాని క్రీడలనలరుచుండె 131

మ. మురజిద్భక్తగిరీంద్రనిర్మథితసంపూర్ణాత్మ మేధాసుధా
సరిదీశోదితభావ్యకల్పజయశఃశ్రీమాంబరాళిసరం

తరగుప్తావిరతోత్తరీయఘనముద్రద్రావిడీవర్ణితా
తురపాంచాలసుతావనప్రవణ గోధుక్సార్వభౌమోపమా. 132

గద్య. ఇది శ్రీమద్రామానుజ భాగినేయకుల సార్వభౌమశ్రీమన్నల్లనా
చార్యవర్య పరిచర్యాధుర్యచన్న కేశవార్యపుత్రతిరుమలాచార్య
పౌత్రగౌతమగోత్రసింహాద్రి వేంకటనామ ధే
యప్రణీతంబైన లక్షణావివాహంబను
చమత్కారమంజరికిఁ
గోరకాయితం బ
గుతృతీయాశ్వా
సము.

సంపూర్ణము.

తప్పొప్పుల పట్టి.

——:(o):——

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
1	3	చిత్రమైయొప్పు	చిత్రిచైత్రంబు
	16	యంబారు	యంబాళు.
	17	నిశాదూరీ	న్నశాధూరీ
2	7	కారణంబునన్	కాలమందునన్
3	2	ఘనమైన	ఘనమైన
	5	ఋనస్సమ్మిశ్రిత్రితాపపి	మనస్సమ్మిశ్రిత్రితాపిత
	6	శంక్యా	శంకా
	15	కాఁచన	కాంచన
	23	మహానసను	మహానస్థు
4	2	రయ	డయర
	5	భిదురభృద్ధురవస్థ	భిదురభీదురవస్థ
	10	త్ర్య-మమున్‌హ్యాక్షైచగా	త్ర్య-మనుహ్యాక్షైచరా
	23	రాజుశశంబునుజూచిచూచి	రాజశశంబులఁబారఁజూచి.
5	14	ఋూరిసాంజన	నిరస్త్రాంజన
6	9	నిందనము	నిందకము
	10	ప్రవాహంబు	ప్రమాణంబు
7	4	మడగిచ్చు	మనుగిచ్చు
	14	జెలంగుసుసరసవన	జెలంగెడిసురసవన
	17	మూరంద	మరంద
		శదాహారిభూరి	సదాహార్యహారి

	22	పేశేలు	పేశెముల్
	28	జిదరఁగాఁశేరినచిరినవ్వు	జమురుగాఁజెరఁగినచిఱునవ్వు
		మురవైన	ముఱువైన
8	2	బాపడ	బాపట
	9	మెరయింపుచు	మొరయింపుచు
	10	విరులులో	విగులలో
	16	నుచితముగాసువర్ను	నుచితసువర్ణవర్ణ
	18	కర్బురాత్రి	కర్బురాప్తి
	20	మీాపద్వికసిత	మీాపద్విహసిత
		దొరంగ	సొలంగ
	24	గత	తగ
	25	యున్నత	యుత్సుక
	28	సోగల	సోఁగుల
9	5	ఖంబులే	నఖంబులె
	9	లాగమాభ్యాసతి	లాగమాభ్యాసిత
	16	కన్గవల	కన్గొనల
10	1	పసక్రొమ్మెగ	పసికెమ్మొగడ
	10	దారకకాంతి	దారకాకాంతి
	13	నుబిక్కటిలిన	నంబిక్కటిలిన
	18	బోరెడు	బారెడు
	19	వలిగొను	వలిగొని
	24	రమణు	రమణ
	25	యలరులువొత్తైసిన	యలరులఁబొత్తైసిన
	29	వాసనలం	వాసనఁగొను
11	1	జూపియు	జూపియె
	8	మ్మెరువుగాదుకాదిది	మ్మెరునఁగాదునానది
	10	సుమభూరి	భూరిసుమ

	12	ంగేరి	రీతి
		యిత్తరి	యత్తఱి
	13	యొక్కటీ	యొక్కటే
	16	డలమబాగ	డలరులాగె
	19	దశ్రు	దస్ర
	21	దుత్కంఠికా	దుత్కలికా
	24	యొకర్తుమించు	నొకర్తునించె
	26	వెస్నెల	వెన్నెలు
12	7	సరసంపుక	సవరంపుఁగు
	14	శక్రేశ్వర	జక్రేశ్వర
	22	యదెయిదె	యదియోది
	23	బిట్టు	బెట్టు
	25	మపుదుబడిమి	మప్పుడుబడి
	2[illegible]	మెలగునేయిట్టిభయమంచు	దొలగునిట్టిభయమ్మెంచు
13	1	బట్టెఁబాణి	బట్టుపాణి
	8	మీద	తెల్ల
	11	విడచి	బిడిచి
	13	కేరి	కెంపు
	[illegible]0	టసటిలే	టనటులు
14	13	కోరకంబుల	కోటరంబుల
15	4	జతల్గూడ	జతల్గూడు
	5	పూరిగ	పూర్తిగ
	8	పొంను	ప్రొద్దు
	12	నంచిఁచి	నంకించి
	13	ఆడుమాటల	పడమాటలు
		గూడద	బ్రోడల
	14	బడుచు	వడచు

15	14	పీఠించి	నీఠించి
	16	జెలరేగి	జెలగిరి
	19	చేడియకోపము	చేడెకోపమా
		ఘామా	బారా
	20	తాళము	తాళుము
	21	వేడ్కజని	పెక్కుడని
	22	మైకొని	మైకొను
	23	మాటల	మాటలు
		వాటపు	చోటను
	24	దను	చను
	25	గోరానిన	గంజానన
		చలి	సకి
	27	రక్కసి	రక్కస
		మృష	మిష
	28	యోడెనన	యోడినను
		తాపపుటుబ్బకు	దాపంబుబ్బకు
		గెలిచెద	గొల్చెద
16	1	పగిడి	పగటి
	2	యేలకు	నేలకు
	3	మొగంబున	మొగంబును
	8	నుకవట్లముగులంగనువ్వ	నురవట్టికొనగదాయువ్వ
	10	విలయ	వలయ
		పాస్త్ర	పాంథ
	11	కణాకుమారిలగత్ర	కణాత్కుమారిలకాహ్వా
	12	త్కాల	ఖ్గాల
		తల్పంకేళ	పల్పంకేజ
	13	టృశ్యందేహా	టశ్యదేహా

16	18	దుర్ఘట	దుర్ఘట
		పద్యాప్త	పద్యాది
17	3	సర	చర
	4	తల	తరి
	6	తానాడంగనందొక్క	తారాడంగసంకించు
	8	నాస్యములకు	నాబ్జములకు
	9	బొప్పు	బొప్ప
	10	కమనీయ	చందనా
		కంబ	కంద
		కుండ	కుంత
	13	సీతా	సితా
	14	ద్వీప	దీప
	15	దకీ్క	దక్కి
	18	తోడ	దోడి
18	2	జయింప	రచింప
		బెద్ద	పేక్ష
	3	హాత	హిత
		శ్రుతవిపక్ష	శ్రుతివివక్ష
		బయతోంచి	బయితోఁచ
	4	దారతాఘన	సారసారఘ
	5	వా	వ్రా
	7	ప్పలుకుం	ప్పలుకుల్
		యు	నె
	9	లాడాడతుఁ	లాడాడసుఁ
	11	శుభదా	సుభగా
	20	జెల	జెలుల
	24	పద్ధత	పద్ధతి

19	2	డుండిటి	డంటిగా
	13	శాలి	శాఖ
	17	దము	దగు
	19	దాల్చె	రాల్చె
20	4	హుంకు వేదికా	హుంకు వేదిక
	7	తత్సహా	తత్సహాజ
	10	హేన	హీన
	12	సహా	స్వహా
	17	నిరర్థీకార	నిరంధ్రీకార
	20	అదియు	అదియె
	25	జలంథ	బంధురత
		సూలంబు	శూలంబు
	26	పది	బది
21	5	నాత	దాత
	8	నేమి ప్రతిమొ	నవిప్రతిమె
22	8	శుఖ	శుక
	11	ముద్దు	సుద్దు
	19	గూచిన గా	చూచినగా
23	21	నువ్న	నున్న
24	1	చూడాముమణి	చూడామణి
	18	బ్రననాఖ్యం	బ్రనవాఖ్యం
	‿2	అంత	అంత
25	3	భావ	భావ
	7	స్చభకాము	చ్ఛభక్రము
	9	వాగూర	వాగ్దూర
	15	తించి	స్తుతించి
	19	శమాటచేగా	మాటచే

25	21	వలవీ	వల్లవీ
26	10	నెన్నెలఁ	వెన్నెలఁ
	16	ఘుగ	ఖగ
27	4	హాల్	హాళుల్
	16	తెచ్చు	తెచ్చి
		నినా రత	నిష్ఠురత
	18	యోడించుకో	యొడ్డించుకో
28	18	నంబుధినిఁ	నంబుధిఁ
29	21	మృనముఁ	మృనమున
30	6	కందులే	కద్దువే
	7	దొకట్టి	ఒకట్టి
		దాన	గాన
		ఝోగికిఁ	జోగికిఁ
	19	పక్షోజ	వక్షోజ
	21	కాండా	కాండా
		నీకు	నీకు
32	4	నందావహవ	నందావహా
	8	గుుందనవు	గుందనవు
	12	దర్భ	గర్జ
	16	మథి	మది
34	14	దప్పు	దువ్వు
	19	బహిః	బహు
	20	ఫుంజముల్	కుంజముల్
36	5	వేమరో	లేమరో
	12	గోకోయఁ	గోకోయుఁ
	18	బూధర	భూధర
37	9	లాన	గ్లాన

37	15	మానదండ	మారదండ
38	7	యిటమ్మ	యిట్లమ్మ
	10	నీకనుగాయకే	నీకనుగానకీ
	11	జూప	సైప
	14	దానికి	ధాటికి
	22	చంపకార్గళనూన	చంపకాగమసూన
39	4	శోచిత	శోషిత
	21	మహా	మహీం
	22	పదగ	పతక
41	4	రింగున	రింగస
	9	దాకున	దారస
42	16	గుమ్మ	గ్రుమ్మ
43	28	గన్నుఁగద	గన్నుఁగవ
45	13	కేరతె	కెరతె
	16	గృఝ్ణుఁ	గృఘ్ణుఁ
47	9	లతాఁగులు	లతాంగులు

అభినవ సరస్వతి.

ఇది విశేషించి తెలుఁగు కావ్యములును యతిక్షాంచిత్సంస్కృత విషయములును బ్రచురించుటకై యభినవముగ నేర్పడిన యొక మాసపత్రిక. ఇందు నేతత్పూర్వోక్త విషయములే కాక విశ్వబ్రాహ్మణులమని బయలుదేరిన కంసాలుల పూర్వపక్షాంశములు గూడఁ బ్రకృత మొక్కింత ప్రచురింపఁబడుచుండును. చందాదారులకు సంవత్సరము మొత్తముమీఁద 4-5 మంచి యపూర్వగ్రంథములు లభించును. గావున నిదియు గ్రవర్ణాభిమానులకు నాంధ్రభాషాభిమానులకు నవశ్యమాదరణీయము. చందా సంవత్సరమునకు [illegible] 2-0-0

ఈ కార్యస్థానమున వెలకు దొరకు పుస్తకములు.

1.	అళ్లయాచార్య విజయము . . .	0—4—0
2.	కలిశికోద్ధారిణి. (పూరె వీరభద్రకవి) ..	0—4—0
3.	వాసంతికా పరిణయము } ఇవి 2 నాటకములు.	0—4—[illegible]
4.	[illegible]నవధము,	0 - -
5.	చమత్కారమంజరి. (సంపత్కిద్రి వెంకటాచార్యులు)	0 —
6.	[illegible]రుపరంపర. .	0—
7.	నీతికులం. (సుమతిశతకమునకు సంస్కృతము.)	0—2—0
8.	[illegible] నీతిశతకము. (కొండముది నరసింహస్వామి)	0—1—6
9.	విశ్వబ్రాహ్మణ శబ్దఖండనము. ..	0—1—6
10.	ఆత్యాత్మ విమర్శనము. (మ॥ కృష్ణదైవపాయనాచార్యులు.) ఇది వెంకటరామకృష్ణ గ్రంథమాలపై విమర్శనము.	0—5—0

అచ్చుపడుచున్న పుస్తకములు.

1. పల్నాటి వీరభాగవతము, 2. లక్ష్మీవిలాసము, 3. చిత్తూరిజిల్లా తీర్పువిమర్శనము.

వలయువారికి వ్రాసి తెరలు సొమ్ము పంపిగాని వి. పి. ద్వారాగాని ఈ క్రింది [illegible] తెచ్చుకొనవచ్చును.

జానపాటి పురుషోత్తం.

సబ్ యెడిటర్, జానపాడు.

పిడుగురాళ్లపోష్టు, గుంటూరుజిల్లా.